

§ 12 MILJØGODKENDELSE

Hyrdemosevej 5
8632 Lemming

Annonceres den
Klagefristen udløber den
Søgsmålsfristen udløber den

2. september 2016
30. september 2016
2. marts 2017

INDHOLDSFORTEGNELSE

Indholdsfortegnelse.....	1
Datablad	3
1 Resumé og samlet vurdering.....	4
1.1 Ansøgning om miljøgodkendelse.....	4
1.2 ikke teknisk resumé	5
2 Generelle forhold.....	7
2.1 Beskrivelse af Datoer.....	7
2.2 Meddelelsespligt – anlæg, arealer, ejerforhold	7
2.3 Gyldighed	7
2.4 AFGØRELSE OM MILJØGODKENDELSE	7
2.5 VILKÅR	9
2.6 OFFENTLIGHED	12
2.7 KLAGEVEJLEDNING	13
3 Husdyrbrugets beliggenhed og planmæssige forhold	16
3.1 Bygge- og beskyttelseslinjer, fredninger mv.....	16
3.2 Placering i landskabet.....	16
4.1 Husdyrhold og staldindretning	18
4.2 Ventilation.....	21
4.3 Foder	22
4.4 Energi- og vandforbrug	27
4.5 Spildevand herunder regnvand	30
4.6 Affald og olie / kemikalier	31
4.7 Driftsforstyrrelser eller uheld.....	33
5 Gødningsproduktion og –håndtering.....	35
5.1 Gødningstyper og mængder	35
5.2 Flydende husdyrgødning	36
5.3 Fast gødning inkl. dybstrøelse	40
5.4 Gylleforsuring	41
5.5 Gylleseparering	41
5.6 Gyllekøling	41
5.7 Anden organisk gødning	42

6	Forurening og gener fra husdyrbruget	43
6.1	Ammoniak og natur	43
6.2	Lugt	50
6.3	FLUER og skadedyr	52
6.4	Transport	53
6.5	Støj fra anlægget og maskiner	54
6.6	Støv fra anlæg og maskiner	55
6.7	Lys	56
7	Påvirkning fra arealerne	57
7.1	Påvirkning af Søer, Vandløb og Fjorde	57
7.2	Påvirkning af arter med særligt strenge Beskyttelseskrav (Bilag IV arter) .	66
7.3	Kvælstof til grundvand	66
7.4	Kobber og zink	67
8	Bedste tilgængelige teknik (BAT)	68
8.1	BAT inden for Energi- og Vandforbrug	68
8.2	Bat inden for management	69
8.3	Bat inden for fodring	71
8.4	Bat indenfor opbevaring og behandling af husdyrgødning	71
9	Husdyrbrugets ophør	72
Bilag	73	

DATABLAD

Landbrugets beliggenhed	Hyrdemosevej 5, 8632 Lemming
Matrikel nr. Ejerlav	8b Nisset By, Lemming
Cvr. nummer CHR-nummer Ejendomsnummer	25120191 98967 7400012104
Ejer af ejendommen/ansøger Adresse Tlf. E-mail	Frede Riisberg Jensen, Hyrdemosevej 5, 8632 Lemming 61366692 frede@guldbjerggaard.com
Driftsansvarlig	Frede Riisberg Jensen
Konsulent	Nina Gamby, Gråkjær e-mail: ng@graakjaer.dk
Brugstype	Smågrise og slagtesvin
Godkendelsesbetegnelse	§ 12 Miljøgodkendelse
Sagsnr.	EJD-2015-02041
Dato for godkendelse	2. september 2016
Tilsynsmyndighed	Silkeborg Kommune
Kvalitetssikret af	Mariann Nakano
Næste revurdering af godkendelsen	år 2024

1 RESUMÉ OG SAMLET VURDERING

1.1 ANSØGNING OM MILJØGODKENDELSE

Guldbjerggård søger efter husdyrlovens¹ § 12 om tilladelse til udvidelse af produktionen af slagtesvin. Der ønskes en udvidelse af svineproduktionen fra 9800 smågrise (7,2-30 kg) og 9750 slagtesvin (30-102 kg) svarende til 275,47 DE til 13.000 smågrise (7,2-30 kg) og 13.000 slagtesvin (30-110 kg) svarende til 413,14 DE. Der er derfor godkendelsespligt jf. § 12.

Til ejendommen tilhører 248,75 ha ejede udbringningsarealer. Der udbringes 1,14 DE/ha, svarende til i alt 283,03 DE. Der overføres 130,1 DE til biogas eller gylleaftaler.

Der skal ikke bygges nyt. Udvidelsen sker i de eksisterende stalde.

Ansøgningen og beregningerne er udført i det elektroniske ansøgningssystem på www.husdyrgodkendelse.dk, interface version 2.6.7.1, uploadet 28. maj 2015, FarmN version 4.0, beregningsmotor 2.3, skema nr. 76137.

---

¹ Lov nr. 1572 af 20-12-2006 om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug

1.2 IKKE TEKNISK RESUMÉ

Produktionens størrelse og fordeling af arealer

Produktionen ønskes udvidet fra 275,47 dyreenheder (DE), bestående af:

- 9.800 smågrise fra 7,2-30 kg
- 9.750 slagtesvin fra 30-102 kg

Til 413,14 DE

- 13.000 smågrise 7,2-30 kg
- 13.000 slagtesvin 30-110 kg

Til ejendommen er der 243,38 ha til udbringning af husdyrgødning. Den resterende mængde gylle bliver afsat til godkendt modtager.

Bygningsanlæggets placering i omgivelserne

- Der sker ingen bygningsmæssige ændringer i forbindelse med udvidelsen

Der er ca. 310 m til nærmeste nabobeboelse uden landbrugspligt fra staldanlægget. Nærmeste samlede bebyggelse er Nisset ca. 1.300 m fra ejendommen og nærmeste byzone er Grauballe ca. 2,8 km fra ejendommen.

Produktionens påvirkning af omgivelserne herunder emissioner, transport, osv.

Lugt

Lugtgenekriterierne er overholdt til byzone, samlet bebyggelse og enkelt bolig.

Transporter til og fra ejendommen

Der vil ikke ske en ændring i antal af transportere i forhold til den godkendelse der er på ejendommen i dag.

Da transporterne sker ved hensynsfuld kørsel og da der hovedsageligt er spredt beboelse nær ejendommen vurderes det, at transportere ikke vil give anledning til væsentlige gener for omkringboende. Antallet af transport med gylle til udbringning på arealerne forbliver uændret.

Husdyrgødning

På ejendommen produceres der ca. 8.300 m³ gylle. 137,7 DE leveres til godkendt modtager. Den resterende mængde udbringes på egne og forpagtede arealer.

Støv, støj og fluer

Ændringen af produktionen på ejendommen forventes ikke at medføre væsentlige gener i forhold til støv, støj og fluer.

Natur nær ejendommen og ammoniakdepositionen hertil

Kategori 1 naturområde: Ejendommen ligger ca. 5,4 km fra nærmeste EF-habitatområde / Natura2000 område. Pga. den lange afstand til naturområdet er der ikke foretaget beregninger hertil.

Kategori 2 naturområde: Ejendommen ligger ca. 2 km nord fra nærmeste naturområde der er beskyttet efter § 7 i "Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug". Pga. den lange afstand til naturområdet er der ikke foretaget beregninger hertil.

Kategori 3 naturområde og naturområder beskyttet efter § 3 i naturbeskyttelsesloven: Ca. 78 m og vest for ejendommen er der en § 3 beskyttet mose/overdrev. Beregninger viser, at merdepositionen til naturområderne er 0,7 kg N pr ha.

Kravet om reduktion af 30 % ammoniak i forhold til referencestaldsystemet er overholdt.

Markdriftens påvirkning af omgivelserne herunder udvaskning af N og P

Alle krav er overholdt ved udbringning af 1,14 DE pr ha og etablering af 5 % ekstra efterafgrøder eller nedsættelse af kvælstofnormen med 4 %.

Andre miljøpåvirkninger

Produktionen overholder alle gældende normer for opbevaring og udbringning af gylle, håndtering af spildevand og affald, støjbelastning af omgivelser m.v. Det betyder, at produktionens virkninger på miljøet, hvad angår disse faktorer, må betragtes som tilfredsstillende.

Anvendelse af Bedst Anvendelig Teknik

Der er anvendt BAT indenfor følgende områder: Energi, vand, management, foder, staldindretning og opbevaring/udbringning af husdyrgødning.

Alternative løsninger og 0-alternativ

Alternative løsninger har været diskuteret, men det vurderes at det ansøgte projekt tager hensyn til naboer og omgivende natur og miljø og opfylder kravene til en effektiv svineproduktion.

0-alternativet beskriver forholdene, hvis udvidelsen ikke finder sted. 0-alternativet vil betyde en fastholdelse af den nuværende produktion, indtil produktionsapparatet er slidt ned. Ud fra et økonomisk synspunkt vil dette være u hensigtsmæssigt.

Silkeborg Kommunes bemærkninger:

Silkeborg Kommune skal i henhold til bl.a. *Lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug* vurdere om den ansøgte omlægning kan gennemføres uden væsentlige påvirkninger af miljøet.

Nye og eksisterende bygninger med besætning, anlæg til opbevaring af foder og husdyrgødning er vurderet i forhold til bl.a.:

- Ammoniakfordampning, lugt, lys, støj og støv fra stalde og opbevaringsanlæg.
- Opbevaring og bortskaffelse af bl.a. affald og kemikalier.
- Forbrug af vand, energi og handelsgødning.
- Anvendelse af bedste tilgængelige teknik.
- Landskabelige og kulturhistoriske forhold.

Eksisterende og fremtidige arealer til udspreddning af husdyrgødning vurderes i forhold til bl.a.:

- Grundvand.
- Overfladevand.
- Naturområder.

Den konkrete vurdering kan ses i afsnit 3-9, og afgørelsen med de tilhørende vilkår fremgår af afsnit 2.5.

2 GENERELLE FORHOLD

2.1 BESKRIVELSE AF DATOER

Udvidelsen af produktionen forventes opstartet inden for den generelle gyldighedsperiode på 2 år.

Der er normalt en frist på 2 år til at udnytte en miljøgodkendelse og 3 år til at nå op på fuld produktion. Det skønnes, at den generelle frist på 2 år for ibrugtagning er tilstrækkelig.

2.2 MEDDELELSERPILIGT – ANLÆG, AREALER, EJERFORHOLD

Ansøger er bekendt med, at udskiftning af arealer kræver at kommunen underrettes. F.eks. ved ændrede ejerforhold, det være sig en forpagtning som erhverves, skal dette juridiske forhold anmeldes til kommunen. Nytilkomne arealer skal endvidere anmeldes inden de kan anvendes som udspretningsareal til miljøgodkendt husdyrgødning.

2.3 GYLDIGHED

Miljøgodkendelsen af Hyrdemosevej 5 regulerer driften i 8 år, hvorefter den skal revurderes på baggrund af de erfaringer, der har været med driften, og den udvikling der har været i metoder til reduktion af miljøpåvirkningen.

Miljøgodkendelsen omfatter kun Hyrdemosevej 5, 8632 Lemming. Til ejendommen er tilknyttet husdyrproduktionen med CHR nr. 98967 og CVR nr. 25120191.

2.4 AFGØRELSE OM MILJØGODKENDELSE

På grundlag af de i sagen foreliggende oplysninger meddeler Silkeborg Kommune hermed godkendelse til udvidelse af husdyrproduktionen på ejendommen Hyrdemosevej 5, 8632 Lemming på nedenstående vilkår. Det er Silkeborg Kommunes samlede vurdering, at miljøgodkendelsen, med de pågældende vilkår for drift af landbruget, ikke vil medføre en væsentlig virkning på miljøet.

Silkeborg Kommune vurderer på baggrund af det oplyste:

- at ansøger træffer de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen fra husdyrbruget og til at modvirke eventuelle øvrige skadelige virkninger af miljøet
- at husdyrbruget i øvrigt kan drives på stedet uden at påvirke omgivelserne på en måde, som er uforenelig med hensynet til omgivelserne
- at de kort- og langsigtede miljøpåvirkninger og den samlede miljøpåvirkning fra husdyrbrugets produktion vil begrænses til et acceptabelt niveau, når de til enhver tid gældende generelle miljøregler for den pågældende type husdyrbrug og de supplerende vilkår for miljøgodkendelsen overholdes
- at udvidelsen af husdyrbrugets produktion i form af etablering af en ny tidssvarende stald overordnet set ikke øger miljøpåvirkning i regionen

- at husdyrbruget - under overholdelse af de til enhver tid gældende generelle miljøregler for den pågældende type husdyrbrug og af de supplerende vilkår for miljøgodkendelsen - vil anvende den bedste tilgængelige teknik
- at produktionen ikke vil medføre en væsentlig påvirkning af:
  - o Nabobeboelser
  - o Natura 2000-områder² og natur i øvrigt
  - o Overfladevand
  - o Nitratfølsomme indvindingsområder
  - o Landskabelige værdier og værdifulde kulturmiljøer

Silkeborg Kommunes afgørelse begrundes med ovenstående vurdering, og med at øvrige generelle afstandskrav samt de generelle beskyttelsesniveauer i bilag 3 i *Bekendtgørelse nr. 1283 af 8. december 2014 om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug* overholdes.

Silkeborg Kommune miljøgodkender hermed det ansøgte husdyrhold på bedriften Hyrdemosevej 5 på 413,14 DE. Kommunen vurderer, at husdyrbruget har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen fra husdyrbrugets anlæg og arealer.

Afgørelsen om miljøgodkendelse er truffet på grundlag af oplysningerne i IT-ansøgningen, version 4, modtaget den 4. juli 2016 og supplerende oplysninger modtaget i perioden frem til den 4. juli 2016.

Miljøgodkendelsen meddeles i henhold til § 12 stk. 2 i husdyrloven, samt reglerne i godkendelsesbekendtgørelsen, og omfatter de miljømæssige forhold, det vil sige forhold af betydning for det omgivende miljø som beskrevet i loven og bekendtgørelsen.

Miljøgodkendelsen fritager ikke fra krav om eventuelle tilladelser, godkendelser, dispensationer eller lignende efter anden lovgivning og efter andre bestemmelser som f.eks. museumslovens³ bestemmelser vedrørende fund af fortidsminder i forbindelse med jordarbejde.

Det er ansøgers ansvar at indhente evt. relevante tilladelser eller dispensationer efter anden lovgivning, herunder byggetilladelse fra kommunen. Dog har kommunen en vejledningspligt, især hvor kommunen selv er myndighed for pågældende bestemmelse.

Der må ikke ske udvidelse eller ændring i udspretningsareal, husdyrgødningsmængder og typer eller lignende, før ændringen er anmeldt og godkendt af tilsynsmyndigheden.

---

² Natura 2000-områder: Internationale naturbeskyttelsesområder udpeget på baggrund af EU's habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiver.

³ Lovbekendtgørelse nr. 358 af 8. april 2014 af museumsloven.

Ejendommen skal til enhver tid leve op til gældende regler i love og bekendtgørelser også selvom disse regler eventuelt måtte være skærpede i forhold til denne godkendelse.

Godkendelse skal, jf. § 40 i bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse mv. af husdyrbrug, regelmæssigt og mindst hvert 10. år, tages op til revurdering. Den første regelmæssige vurdering skal dog foretages senest, når der er forløbet 8 år. Det er planlagt, at foretage den første revurdering i 2023.

2.5 VILKÅR

Formålet med at fastsætte konkrete vilkår for husdyrbrugets drift og indretning er at sikre:

- At arealerne drives i overensstemmelse med ansøgningsmaterialet og miljøredegørelsen.
- At yderligere miljøkrav fastsat på grundlag af kommunalbestyrelsens vurdering af ansøgningsmaterialet overholdes.
- At risikoen for forurening eller gener ud over de forventede ifølge miljøvurderingen nedsættes.

Miljøgodkendelsen meddeles under forudsætning af overholdelse af den til enhver tid gældende husdyrgødningsbekendtgørelse⁴, øvrige til enhver tid gældende generelle miljøregler og nedenstående, supplerende vilkår.

Nummereringen af vilkårene er den samme som de enkelte afsnit i miljøgodkendelse. Den nærmere beskrivelse og vurdering for fastsættelse af vilkårene kan findes under de forskellige afsnit.

Dyreholdets størrelse

4.1.1. Der må maksimalt være et dyrehold på 13.000 smågrise fra 7,2 – 30 kg og 13.000 stk. slagtesvin, fra 30 – 110 kg i årsproduktion, svarende til maksimalt 413,14 dyreenheder (DE). Husdyrbruget skal på Silkeborg Kommunes forlangende fremvise dokumentation for størrelsen af den årlige husdyrproduktion.

4.1.2. I forbindelse med afholdelse af de regelmæssige tilsyn skal der kunne fremlægges produktionsrapporter for hele den animalske produktion, dækkende de sidste 3 års produktion.

Produktionsrapporter kan fx være slagterafregninger. Rapporten skal kunne dokumentere antallet af producerede slagtesvin de pågældende år. Derudover skal slagtesvinenes ind- og afgangsvægt fremgå af produktionsrapporten.

Drift og indretning

4.1.3. Husdyrbruget skal indrettes og drives i overensstemmelse med det, der er beskrevet i ansøgningen og i miljøgodkendelsen med tilhørende bilag. Fremtidige drifts-, bygnings- og arealmæssige ændringer skal anmeldes til og godkendes af Silkeborg Kommune.

4.1.4. Vilkårene i denne godkendelse skal være opfyldt fra den dato, hvor godkendelsen træder i kraft, hvis ikke andet er anført.

---

⁴ Bekendtgørelse om erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v. nr. 594 af 5. maj 2015.

4.1.5. Den driftsansvarlige skal underrette kommunen om eventuelle ændringer i ejerforhold eller i, hvem der er ansvarlig for husdyrbrugets drift. Det gælder også indstilling af driften for en længere periode.

4.1.6. Håndtering af gylle skal foregå under opsyn, således at unødigt spild undgås, og risikoen for uheld minimeres.

4.1.7. Der skal afsættes 12.910,7 kg N og 3026 kg P (130,1 DE af svinegylle, beregnet efter november 2015 tal) f.eks. til Biogasanlæg eller godkendte udbringningsarealer.

Information af ansatte mv.

4.1.8. Der skal til enhver tid forefindes et eksemplar af miljøgodkendelsen på ejendommen. Relevante vilkår, som vedrører husdyrbrugets drift, skal være kendt af den driftsansvarlige og den eller de personer, der arbejder med den pågældende del af driften.

Ventilation

4.2.1 Luften i staldafsnit 'Ny stald' skal renses ved hjælp af et biologisk luftrensningsanlæg

4.2.2 Luftrensningsanlægget skal være forsynet med trykmåler, vandmåler samt alarm. Ledningsevnesensoren skal være placeret i bundkaret, kar 2.

4.2.3 Luftrensningsanlæggets ledningsevne skal være 3 miliSiemens (mS)/cm.

4.2.4 Luftrensningsanlægget skal være i drift året rundt.

4.2.5 Tryktabet over luftrensningsanlægget må ikke overstige pascal 45 (Pa).

Foder

4.3.1 Opbevaring og håndtering af foder skal ske på en sådan måde, at der ikke opstår risiko for tilhold af rotter.

4.3.2a Der må maksimalt være 8033 kg P ab dyr for alle slagtesvin pr. år.

- "*P ab dyr pr. slagtesvin*" beregnes ud fra følgende ligning:

$$P \text{ ab dyr pr. slagtesvin} = ((\text{afgangsvægt} - \text{indgangsvægt}) \times \text{FEsv pr. kg tilvækst} \times \text{gram fosfor pr. FEsv}/1000) - ((\text{afgangsvægt} - \text{indgangsvægt}) \times 0,0055 \text{ kg P pr kg tilvækst}).$$

4.3.2b Der må maksimalt være 37.960 kg N ab dyr for alle slagtesvin pr. år.

$$N \text{ ab dyr pr. slagtesvin} = (((\text{afgangsvægt} - \text{indgangsvægt}) \times \text{FEsv pr. kg tilvækst} \times \text{gram råprotein pr. FEsv}/6250) - ((\text{afgangsvægt} - \text{indgangsvægt}) \times 0,0296 \text{ kg N pr. kg tilvækst}))$$

4.3.3 Der skal føres en logbog eller en produktionskontrol, hvoraf følgende skal fremgå:

- antal producerede dyr

- gennemsnitlige vægtintervaller (indgangs- og afgangsvægt/slagtevægt)

- foderforbrug pr. kg tilvækst

- det gennemsnitlige indhold af råprotein pr. FEsv i foderblandingerne

- det gennemsnitlige indhold af fosfor pr. FEsv i foderblandingerne

4.3.5 Der skal udarbejdes en blandeforskrift for foder mindst hver tredje måned, såfremt der anvendes hjemmeblandet foder.

- 4.3.6 Logbogen/produktionskontrollen, indlægssedler for hver tredje måned samt eventuelle blandeforskrifter skal opbevares på husdyrbruget i mindst fem år og forevises på tilsynsmyndighedens forlangende.

Energi og vandforbrug

- 4.4.1. Der skal på bedriften foretages et energieftersyn, af et energiselskab eller konsulent inden miljøgodkendelsen skal revurderes (år 2023), hvor de energiforbrugende processer i virksomheden gennemgås. Der skal udarbejdes en rapport som indeholder resultater og evt. konkrete energispareforslag. Rapporten skal indsendes som kopi til tilsynsmyndigheden.
- 4.4.2. Bedriften skal mindst 1 gang årligt registrere forbrug af el, vand, varme samt foder og aflæsningerne skal gemmes i 5 år.
- 4.4.3. Bedriften skal tilmeldes et energistyringssystem, der som minimum har automatisk fjernaflæsning af el.

Affald og olie/kemikalier

- 4.6.1 Tankning af diesel skal foregå på en plads med fast og tæt bund, enten med afløb via olieudskiller, eller således at spild kan opsamles. Pladsen skal minimum være 3 m x 3 m og have fald mod midten.
- 4.6.2 Olieprodukter samt kemikalier skal opbevares i original emballage og placeres i spildbakke, som kan rumme indholdet af den største beholder, eller på en tæt belægning med opkant hele vejen rundt, så indholdet af den største beholder kan opsamles.

Flydende husdyrgødning

- 5.2.1. Håndtering af flydende husdyrgødning skal foregå under opsyn, således at spild undgås, og der tages størst muligt hensyn til omgivelserne.
- 5.2.2. Påfyldning af gyllevogne o.l. skal enten foregå på en plads med afløb til opsamlingsbeholder for flydende husdyrgødning, eller med gyllevogne som har påmonteret pumpe og returløb, således at spild af flydende husdyrgødning undgås.
- 5.2.3 Der skal indsendes en skriftlig aftale om opbevaring af 1500 m³ flydende husdyrgødning senest 1. januar 2017. Aftalen skal gælde i minimum 5 år.

Anden organisk gødning

- 5.7.1 Der må ikke tilføres anden organisk gødning, som f.eks. affaldsprodukter eller slam til ejendommens arealer

Påvirkning af søer, vandløg og fjorde

- 7.1.1 Der må højst udbringes 26.950 kg N pr. år og 6562,3 kg P pr. år, med organisk gødning, på de 248,75 ha udbringningsarealer som fremgår af bilag 1
- 7.1.2 Den ikke udnyttelige del af husdyrgødningen, som udbringes på de 248,75 ha udbringningsarealer, må maksimalt udgøre 6738 kg N pr. år.
- 7.1.3 På bedriften skal der hvert år være 5 % ekstra efterafgrøder, svarende til 12,5 ha – ud over de til en hver tid gældende, generelle krav om efterafgrøder. Disse efterafgrøder skal følge de samme regler som gælder for de lovpligtige efterafgrøder hvad angår artsvalg, dyrkningsperiode og

kvælstofgødning. Hverken de ekstra efterafgrøder eller de lovpligtige efterafgrøder må erstattes af 'grønne marker'. Alternativt skal afgrødernes kvælstofkvote nedsættes til 96 % af de gældende normer for hele bedriften.

2.6 OFFENTLIGHED

FORUDGÅENDE OFFENTLIGGØRELSE (IDEFASE)

Ifølge husdyrlovens § 55, stk. 2 skal kommunen inddrage offentligheden, inden den træffer afgørelse om miljøgodkendelse efter § 12 stk. 2.

Det ansøgte projekt er offentliggjort ved annoncering på www.silkeborgkommune.dk 4. november 2015, med frist til den 23. november 2015 til at afgive ideer, forslag og synspunkter til brug for det videre planlægningsarbejde.

Der er ikke indkommet bemærkninger til projektet i høringsperioden.

NABOHØRING OG PARTSHØRING

Ifølge husdyrlovens § 55, stk. 4 skal kommunen sende udkast til afgørelse i høring hos dem som har anmodet herom, samt orientere naboerne og andre berørte med en frist på 6 uger til at kommentere udkastet.

Kommunens forslag til miljøgodkendelse blev den 6. juli sendt i 6 ugers høring, med frist for afgivelse af bemærkninger frem til den 17. august 2016. Personer, organisationer mv. som er blevet hørt fremgår af udsendelsesliste på bilag 5.

Der er ikke kommet nogen bemærkninger i forbindelse med høringen.

Ejer og lejere af beboelser indenfor det såkaldte "konsekvensområde". Naboer som ligger indenfor konsekvensområdet for lugt skal høres inden der kan træffes afgørelse i sagen. Konsekvensområdet for lugt, som det er defineret i FMK-vejledningen, er et område, "hvor det erfaringsmæssigt har vist sig, at lugt i det væsentlige kan observeres".

Konsekvensområdet er beregnet i IT-ansøgningen til 929 m målt fra det vægtede lugtcentrum for husdyrbruget. Silkeborg kommune har brugt de 929 m som høringsradius i denne afgørelse.

Liste over adresser som skal have udkast i 6 ugers høring fremgår af bilag 5.

OFFENTLIGGØRELSE

Miljøgodkendelsen bekendtgøres ved annoncering på kommunens hjemmeside 2. september 2016.

Ansøger, ansøgers konsulent, klageberettigede organisationer samt de personer som har anmodet herom, er samtidig underrettet om godkendelse:

Klageberettigede organisationer, se samlet liste efter afsnit 2.7.

2.7 KLAGEVEJLEDNING

Der kan efter kapitel 7 i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug klages over Kommunens afgørelse. Klageberettigede omfatter ansøger, Miljøministeren, Sundhedsstyrelsen samt enhver, der må antages at have en individuel, væsentlig interesse i sagens udfald. Der kan desuden klages af visse organisationer, som angivet i §§ 85-87 i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug.

Afgørelsen vil blive offentliggjort den 2. september 2016 på kommunens hjemmeside: www.silkeborgkommune.dk/Kommunen/Hoeringer-og-afgoerelser/Afgoerelser-Teknik-og-Miljoe

Hvis du ønsker at klage over denne afgørelse, kan du klage til Natur- og Miljøklagenævnet. Du klager via Klageportalen, som du finder et link til på forsiden af www.nmkn.dk. Klageportalen ligger på www.borger.dk og www.virk.dk. Du logger på www.borger.dk eller www.virk.dk, ligesom du plejer, typisk med NEM-ID. Klagen sendes gennem Klageportalen til den myndighed, der har truffet afgørelsen. En klage er indgivet, når den er tilgængelig for myndigheden i Klageportalen. Når du klager, skal du betale et gebyr på 500 kr. Du betaler gebyret med betalingskort i Klageportalen.

Klagen skal være modtaget senest 4 uger fra offentliggørelsen dvs. senest 30. september 2016

Natur- og Miljøklagenævnet skal som udgangspunkt afvise en klage, der kommer uden om Klageportalen, hvis der ikke er særlige grunde til det. Hvis du ønsker at blive fritaget for at bruge Klageportalen, skal du sende en begrundet anmodning til Silkeborg Kommune. Kommunen videresender herefter anmodningen til Natur- og Miljøklagenævnet, som træffer afgørelsen om, hvorvidt din anmodning kan imødekommes.

Gebyret tilbagebetales, hvis

- 1) klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves,
- 2) klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller
- 3) klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Natur- og Miljøklagenævnets kompetence.

Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af frist for efterkommelse af afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i klagenævnet, tilbagebetales gebyret dog ikke.

En klage har normalt ikke opsættende virkning, med mindre Natur- og Miljøklagenævnet beslutter andet. Hvis tilladelsen indeholder vilkår til sikring af de landskabelige værdier eller vilkår om placering af gyllebeholdere, må tilladelsen ikke udnyttes før klagefristens udløb, og i disse tilfælde har klagen opsættende virkning, med mindre Natur- og Miljøklagenævnet beslutter andet. Udnyttelse af tilladelsen sker på ansøgers eget ansvar og indebærer ingen begrænsninger i Natur- og Miljøklagenævnets ret til at ændre eller ophæve afgørelsen.

Ifølge § 90 i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug kan afgørelsen desuden prøves ved domstolene. Et eventuelt sagsanlæg skal anlægges inden 6 måneder efter, at afgørelsen er offentliggjort, dvs. senest den 2. marts 2017.

Med venlig hilsen

Morten Horsfeldt Jespersen
Sektionsleder

Anders Aahave
Biolog

Kopi af udkast til afgørelse inkl. bilag er sendt til:

Ansøger

Frede Riisberg Jensen, Hyrdemosevej 5, 8632 Lemming

Konsulent

Nina Gamby, ng@graakjaer.dk

Aftager af husdyrgødning

Thorsø Biogas

Kopi af endelig afgørelse med bilag er sendt til:

Ansøger

Frede Riisberg Jensen, Hyrdemosevej 5, 8632 Lemming

Konsulent

Nina Gamby, ng@graakjaer.dk

Danmarks Naturfredningsforening, Masnedøgade 20, 2100 Kbh. Ø,	dnsilkeborg-sager@dn.dk
Danmarks Sportsfiskerforbund, Skyttevej 4, 7182 Bredsten,	ta@sportsfiskerforbundet.dk post@sportsfiskerforbundet.dk lbt@sportsfiskerforbundet.dk
Det økologiske Råd, Blegdamsvej 4B, 2200 København N,	husdyr@ecocouncil.dk
Dansk Ornitologisk Forening, Vesterbrogade 140, 1620 Kbh. V,	natur@dof.dk
Sundhedsstyrelsen, Embedslægerne Midtjylland, Lyseng Allé 1, 8270 Højbjerg,	senord@sst.dk
Danmarks Fiskeriforening, Nordensvej 3, Taulov, 7000 Fredericia,	mail@dkfisk.dk
Ferskvandsfiskeriforeningen for Danmark,	nb@ferskvandsfiskeriforeningen.dk
Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, Reventlowsgade 14, 1 sal, 1651 Kbh. V,	ae@ae.dk
Forbrugerrådet, Fiolstræde 17, Postbox 2188, 1017 Kbh. K,	fbr@fbr.dk
Gjern Natur,	post@gjern-natur.dk

3 HUSDYRBRUGETS BELIGGENHED OG PLANMÆSSIGE FORHOLD

3.1 BYGGE- OG BESKYTTELSESLINJER, FREDNINGER MV.

Byggeri

Der sker ingen ydre ændringer på ejendommens bygninger.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Det vurderes, at husdyrbruget overholder alle generelle afstandskrav i husdyr loven. Se de aktuelle afstande i tabel 3.1.1. herunder

I henhold til husdyrlovens § 6 må der ikke ske udvidelser af dyreholdet indenfor de afstande som fremgår af tabellen nedenfor.

Tabel 3.1.1. Afstande fra den nye stald til forskellige områder

	Afstands-krav (lovkrav)	Aktuel afstand fra stald
Nabobeboelse (der kan ikke dispenseres fra dette krav)	50 m	310 m
Eksisterende eller ifølge Kommuneplanens rammedel, fremtidigt byzone eller sommerhusområder. (der kan ikke dispenseres fra dette krav)	50 m	2843 m (Grauballe)
Område i landzone, der i lokalplan er udlagt til boligformål, blandet bolig og erhvervsformål eller til offentlige formål med henblik på beboelse, institutioner, rekreative formål og lign. (der kan ikke dispenseres fra dette krav)	50 m	1307 m (Nisset)

VILKÅR

Der stilles ingen vilkår.

3.2 PLACERING I LANDSKABET

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Husdyrbruget ligger i et område, der er domineret af landbrugsdrift, spredt bebyggelse og spredt beplantning.

Der er ca. 310 m til nærmeste nabobeboelse uden landbrugspligt fra staldanlægget. Nærmeste samlede bebyggelser er Nisset ca. 1.300 m fra ejendommen og nærmeste byzone er Grauballe ca. 2,8 km fra ejendommen.

Ejendommen ligger indenfor skovbyggelinjer.

Ejendommen ligger i et område uden væsentlig terrænhældning.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Udvidelsen sker udelukkende i eksisterende bygninger. Silkeborg Kommune vurderer, at udvidelsen ikke vil påvirke eller ændre landskabet i væsentlig grad.

VILKÅR

Der stilles ingen vilkår

usdyrhold, staldanlæg og drift**4.1 HUSDYRHOLD OG STALDINDRETNING****MILJØTEKNISK REDEGØRELSE**

Bedriftens ansvarlige har fokus på, hvilke staldsystemer der er bedst anvendelige i relation til miljø, og dermed tab af ammoniak til omgivelserne, samt til dyrenes velfærd.

Bedriften og det tilhørende produktionsanlæg bygger på principper der tilgodeser miljøet i det omfang loven tilsigter.

Slagtesvinene går på delvist fastgulv. Der anvendes overbrusning af gødearealet, så det renholdes og så ammoniak- og lugtemissionen reduceres.

Staldene er indrettet, så der kan rengøres efter hvert hold og derved nedsætte risikoen for sygdomme, nedsætte lugt fra staldene og mindske støvet i stalden for både dyr og mennesker.

Håndteringen af gylle er med træk og slip. Pumpning og håndtering af gylle vil foregå i lukket rørsystem. Pumpning vil foregå indenfor normal arbejdstid.

Teknologiblade

Til slagtesvineanlæg findes følgende teknologiblade:

[Luftrensning](#)

Delvist fast gulv

Køling af gylle i svinestalde

Svovlsyrebehandling af gylle

Valg af teknologi

- ❖ Delvist spaltegulv
- ❖ Luftrensning
- ❖ Gyllekøling

Fravalg af teknologi

[Svovlsyrebehandling af gylle](#) i de eksisterende stalde er fravalgt, da etableringsomkostningerne er høje, og da det ikke umiddelbart vil være muligt at etablere i eksisterende anlæg.

Beregning af det vejledende ammoniakemissionsniveau

Af nedenstående tabel fremgår det vejledende ammoniakemissionsniveau for ejendommen.

	Antal	emission pr dyr	i alt
Smågrise	13.000	0,043x 0,908	507,57
Sl.svin, drænet spalter	9.500	0,4 x 1,07	4.066,00
Sl.svin, delvis	3.500	0,36 x 1,07	1.348,20
		I alt	5.921,72

Samlet for renoverede stalde inklusiv vægtkorrektion bliver BAT niveauet **5.921,72 kg N/år**

Resultat af beregninger på generelt ammoniakreduktionskrav

Overstiger græsmarksafgrøder over 25 % af totalrationen for malkekøer inklusiv opdræt?	Nej
Er det generelle krav om reduktion af ammoniaktab fra stald og lager opfyldt?	Ja
Eventuel yderligere reduktion nødvendig for at opfylde kravet	-1172,50 kgN/år

Ammoniaktab i nudrift og ansøgt drift fordelt på staldsystemer og opbevaringslagre

	Ansøgt(kgN/år)
Ammoniaktab fra staldsystemer mv. ikke omfattet af det generelle ammoniakreduktionskrav:	0
Ammoniaktab fra staldafsnit og lagre omfattet af det generelle ammoniakreduktionskrav, men eksisterende uændret produktion:	1076,12
Ammoniaktab fra husdyrproduktion omfattet af det generelle ammoniakreduktionskrav (etableringer udvidelser, ændringer):	2528,28
Ammoniaktab fra lagre af flydende husdyrgødning:	597,86
Ammoniaktab fra lagre af fast husdyrgødning:	0,00

Resultat af beregninger af ammoniaktab på produktionsniveau

Staldnavn	Kode for staldsystem	Ammoniaktab fra reference staldsystem (kgN/år)	Ammoniaktab fra valgt staldsystem (kgN/år)	Effekt af valgt staldsystem (kgN/år)	Effekt af valgt staldsystem (%)	Effekt af miljøteknologi (kgN/år)	Effekt af foderoptimering m.m. (kgN/år)	Effekt af miljøtiltag lager (kgN/år)	Faktisk ammoniaktab fra stald og lager (kgN/år)
stald 5: smågrise, 60% fast gulv, 40% riste	SvSm01	224,86	181,73	43,14	19,18%	0,00	156,30	0,00	25,43
		356,94	288,47	68,47	19,18%	0,00	0,00	0,00	288,47
Stald 6: smågrise, 40% fast gulv, 60% riste	SvSm01	179,63	145,17	34,46	19,18%	0,00	124,85	0,00	20,31
		179,63	145,17	34,46	19,18%	0,00	0,00	0,00	145,17
Stald 11A: sl.svin, fuldspalte	SvSI01	631,60	708,85	-77,25	-12,23%	0,00	-57,90	0,00	766,75
		0,00	0,00	0,00	0,00%	0,00	0,00	0,00	0,00
	SvSI04	0,00	0,00	0,00	0,00%	0,00	0,00	0,00	0,00
Stald 11B:sl.svin, 60% spalter, 40% fast gulv	SvSI02	1100,00	909,21	190,79	17,34%	162,06	-63,70	0,00	810,85
		1616,09	1334,26	281,82	17,44%	237,82	54,94	0,00	1041,50
Stald 9B:sl.svin, fuldspalte	SvSI01	384,80	431,86	-47,06	-12,23%	0,00	-35,27	0,00	467,14
		0,00	0,00	0,00	0,00%	0,00	0,00	0,00	0,00
	SvSI04	0,00	0,00	0,00	0,00%	0,00	0,00	0,00	0,00
Stald 9A:sl.svin fuldspalte	SvSI01	176,40	197,97	-21,57	-12,23%	0,00	-16,17	0,00	214,14
		0,00	0,00	0,00	0,00%	0,00	0,00	0,00	0,00
	SvSI04	0,00	0,00	0,00	0,00%	0,00	0,00	0,00	0,00
		203,63	202,49	1,14	0,56%	0,00	10,79	0,00	191,70
Stald 10:sl.svin, fuldspalte	SvSI01	487,20	546,79	-59,59	-12,23%	0,00	-44,66	0,00	591,45
		0,00	0,00	0,00	0,00%	0,00	0,00	0,00	0,00
	SvSI04	0,00	0,00	0,00	0,00%	0,00	0,00	0,00	0,00
Ny stald: sl.svin, 1/3 drænet, 2/3 spalter	SvSI04	1120,00	1115,02	4,98	0,44%	815,33	-37,85	0,00	337,53
		2068,59	2057,04	11,55	0,56%	1504,17	7,95	0,00	544,92
Sum	Nudrift	4304,49	4236,60	67,90		977,39	25,60	0,00	3233,60
	Ansøgt	6539,19	6129,92	409,25		1741,99	185,68	0,00	4202,25

BAT for ammoniak opfyldes på ejendommen.

BAT niveau fosfor

Mængden af fosfor i gyllen er gennem husdyrgodkendelse.dk beregnet til 9588,3 kg P/år.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Silkeborg kommune vurderer, at de valgte teknologier på husdyrbruget lever op til BAT. Der er stillet krav om gyllekøling i den tidligere miljøgodkendelse (kap. 5 miljøgodkendelse efter miljøbeskyttelsesloven). Forudsætningerne er indsat korrekt i ansøgningen og anvendes ikke som virkemiddel for at reducere ammoniak i ansøgt drift.

Den ansøgte udledning af ammoniak ligger med 4202,25 kg N/år under BAT – niveauet udregnet efter miljøstyrelsens anvisninger. Når den samlede ammoniakfordampning fra eksisterende staldbygninger ligger under det beregnede BAT-niveau, skal den aktuelle fordampning sættes til som BAT-kravet. Dvs. der stilles vilkår om en maksimal årlig fordampning fra staldene på 4202,25 kg N/år.

Ansøgningen er oprindeligt indsendt med gulvtypen "fuldspalter" i nudrift for den del af slagtesvinene som ikke går på delvist spaltegulv. Fra juni 2015 er det ulovligt at anvende fuldspalter til slagtesvin. Nudrift i ansøgningen skal afspejle den lovlige produktion og derfor er gulvtypen i nudrift ændret til drænet gulv + spalter. Dette har ikke nogen betydning for overholdelse af BAT-niveauet, men det har betydning for beregningen af det generelle ammoniakreduktionskrav og for beregning af merdeposition af ammoniak i naturområderne nær husdyrbruget.

Beregninger i www.husdyrgodkendelse.dk viser at udvidelsen overholder lovens krav om 30 % reduktion af ammoniakfordampningen i forhold til referencestalden.

Fosfor

Se afsnit 4.3 om foder

VILKÅR

På baggrund af ovenstående er der stillet følgende vilkår for drift og egenkontrol:

Dyreholdets størrelse

- 4.1.1. Der må maksimalt være et dyrehold på 13.000 smågrise fra 7,2 – 30 kg og 13.000 stk. slagtesvin, fra 30 – 110 kg i årsproduktion, svarende til maksimalt 413,14 dyreenheder (DE). Husdyrbruget skal på Silkeborg Kommunes forlangende fremvise dokumentation for størrelsen af den årlige husdyrproduktion.
- 4.1.2. I forbindelse med afholdelse af de regelmæssige tilsyn skal der kunne fremlægges produktionsrapporter for hele den animalske produktion, dækkende de sidste 3 års produktion.
Produktionsrapporter kan fx være slagteriafregninger. Rapporten skal kunne dokumentere antallet af producerede slagtesvin de pågældende år. Derudover skal slagtesvinenes ind- og afgangsvægt fremgå af produktionsrapporten.

Drift og indretning

- 4.1.3. Husdyrbruget skal indrettes og drives i overensstemmelse med det, der er beskrevet i ansøgningen og i miljøgodkendelsen med tilhørende bilag. Fremtidige drifts-, bygnings- og arealmæssige ændringer skal anmeldes til og godkendes af Silkeborg Kommune.
- 4.1.4. Vilkårene i denne godkendelse skal være opfyldt fra den dato, hvor godkendelsen træder i kraft, hvis ikke andet er anført.

- 4.1.5. Den driftsansvarlige skal underrette kommunen om eventuelle ændringer i ejerforhold eller i, hvem der er ansvarlig for husdyrbrugets drift. Det gælder også indstilling af driften for en længere periode.
- 4.1.6. Håndtering af gylle skal foregå under opsyn, således at unødigt spild undgås, og risikoen for uheld minimeres.
- 4.1.7. Der skal afsættes 12.910,7 kg N og 3026 kg P (130,1 DE af svinegylle, beregnet efter november 2015 tal) f.eks. til Biogasanlæg eller godkendte udbringningsarealer.

Information af ansatte mv.

- 4.1.8. Der skal til enhver tid forefindes et eksemplar af miljøgodkendelsen på ejendommen. Relevante vilkår, som vedrører husdyrbrugets drift, skal være kendt af den driftsansvarlige og den eller de personer, der arbejder med den pågældende del af driften.

4.2 VENTILATION

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Ventilationsanlægget er undertryksventilation og combidiffus der styrer temperaturen, så der er optimale forhold for svinene i stalden. Der er alarm og nødpluk på ventilationsanlægget i tilfælde af strømsvigt.

Ventilationsafkastene bliver vasket og eftersat hver gang staldene vaskes, hvilket er ca. hver 3. mdr. for de fleste stalde.

Ventilationen er fuldautomatisk temperaturstyret, hvilket sikrer at ventilationen kører optimalt med hensyn til ønsket temperatur i staldene og minimum elforbrug.

Ventilationsanlægget serviceres løbende.

I staldafsnittet 'Ny stald: slagtesvin, 1/3 drænet, 2/3 spalter' anvendes der biologisk luftrensere.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Kommunen vurderer, at ventilationssystemet ikke giver anledning til gener for de omkringboende naboer i form af støj.

Lugten fra produktionen er beregnet i ansøgningen. Alle lugtkrav overholdes med ansøgningen. Se desuden afsnit 6.2 omkring lugtberegning.

Der anvendes biologisk luftvasker i stald "Ny stald" (navn i ansøgningsystem) med en renseseffekt på 80 % (ammoniak). Biologisk luftrensning giver lavere ammoniakudledning, samt mindre lugt på bekostning af et øget energiforbrug. Der anvendes allerede biologisk luftvasker i nudrift. Der stilles en række vilkår for at kommunen kan kontrollere effekten af den biologiske luftvasker. Beregninger fra producenten af anlægget viser, at der for at opnå en renseseffekt på 80 % ift. ammoniak i luften, skal kunne måles en ledningsevne i afgangsvandet på mindst 3 miliSiemens/cm. Derudover skal anlægget være i drift hele året, og tryktabet hen

over luftrensningsanlægget må ikke overstige 45 pascal. Forudsætningerne for anlæggets indtastede effekt fremgår af bilag 8.
Silkeborg Kommune vurderer, at der anvendes BAT i forhold til ventilation.

VILKÅR

Ventilation

- 4.2.1 Luften i staldafsnit 'Ny stald' skal renses ved hjælp af et biologisk luftrensningsanlæg
- 4.2.2 Luftrensningsanlægget skal være forsynet med trykmåler, vandmåler samt alarm. Ledningsevnesensoren skal være placeret i bundkaret, kar 2.
- 4.2.3 Luftrensningsanlæggets ledningsevne skal være 3 miliSiemens (mS)/cm.
- 4.2.4 Luftrensningsanlægget skal være i drift året rundt.
- 4.2.5 Tryktabet over luftrensningsanlægget må ikke overstige pascal 45 (Pa).

4.3 FODER

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

På ejendommen er der hjemmeblandet foder. Foderet er primært sammensat af korn, soja, mineralblandinger.

Foderet opbevares i gastæt silo. Der er korntørring på ejendommen, hvor der bruges el til blæser.

Foderet er ved hjælp af foderplaner tilpasset de enkelte dyrs aktuelle behov. Derved undgås overforsyning med næringsstoffer, der vil ende som uudnyttet næringsstoffer i gyllen.

Proteinindholdet i foderet søges hele tiden reduceret og optimeret. Når proteinindholdet reduceres, vil mængden af overskudsprotein i gyllen reduceres og dermed vil der være en lavere N-udledning. Reduktion af protein i foderet sker primært ved løbende forbedring af foderkvaliteten og ved genetiske forbedringer af svinets fodereffektivitet.

Fosforindholdet i foderet søges hele tiden reduceret og optimeret. Når fosforindholdet reduceres, vil mængden af overskudsfosfor i gyllen reduceres og dermed vil der være en lavere P-udledning.

For opfyldelse af BAT for fosfor, nedsættes g. total fosfor pr. FE i foderet fra normen til 4,64 g. fosfor pr. FE for slagtesvinene.

For at overholde krav om maksimal nedfald af ammoniak i et nærliggende naturområde er der ændret på indholdet af protein i foderet samt fodertildeling.

BAT beregning for P:

Smågrise: 57,47 DE x 29,2 kg P pr. DE = 1.678,124 kg P

Sl. Svin: 355,67 DE x 22,3 kg P pr DE = 7.931,441 kg P

I alt: = 9.609,565 kg P

Ansøgt drift

Produceret husdyrgødning

Anlæg	Gødningstype	KgN	KgP	Udnyttelses%	DE - kvæg, får, geder	DE - svin og andre dyr
Ingen adresse	Fjerkrægylle	0,00	0,00	70,00	0,00	0,00
Ingen adresse	Svinegylle	39860,26	9588,26	75,00	0,00	413,13
Ingen adresse	Kvæggylle	0,00	0,00	70,00	0,00	0,00
Ingen adresse	Minkgylle	0,00	0,00	70,00	0,00	0,00
Ingen adresse	Dybstrøelse	0,00	0,00	45,00	0,00	0,00
Ingen adresse	Fast gødning	0,00	0,00	65,00	0,00	0,00
Ingen adresse	Ajle	0,00	0,00	65,00	0,00	0,00
Ingen adresse	Afsat ved græsning	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Som det ses af ovenstående, er BAT for fosfor overholdt ved hjælp af korrektioner på foderet.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Kommunen vurderer, at opbevaring og håndtering af foder sker uden væsentlige miljømæssige gener.

Kvælstof

Tildeling af kvælstof med foderet til slagtesvin afviger fra normen. Kommunen skal fastsætte vilkår til virkemidler som ansøger vælger at anvende til at opnå en lavere fordampning af ammoniak fra staldene. Kravet til fodring stilles med metodefrihed, forstået på den måde at der frit kan vælges at justere på alle elementer som indgår i beregningen af kvælstofudskillelsen pr. dyr (N ab dyr) i den pågældende produktion.

Ved beregning af vilkår for maksimalt N ab dyr fra anlægget anvendes følgende ligning:

$$N \text{ ab dyr pr. slagtesvin} = (((\text{afgangsvægt} - \text{indgangsvægt}) \times \text{FEsv pr. kg tilvækst} \times \text{gram råprotein pr. FEsv} / 6250) - ((\text{afgangsvægt} - \text{indgangsvægt}) \times 0,0296 \text{ kg N pr. kg tilvækst}))$$

Dokumentation for beregningen af N og P ab dyr pr dyr følger reglerne for type 2 korrektion i gødningsregnskabet. Dvs. dokumentationen skal mindst dække en sammenhængende periode på 350 dage.

Det skal som hovedregel være i form af effektivitetskontrol og logbog over de anvendte foderblandinger.

Fremgår foderets indhold af råprotein ikke, men er indholdet af kvælstof (N) angivet, så kan foderets indhold af råprotein udregnes ved at gange indholdet af N med 6,25. Ved blanding og udfodring af foder på basis af egen avl eller indkøbte foderstoffer, hvor indholdet af råprotein ikke fremgår af medfølgende deklaration, skal standardværdier for gram råprotein pr. foderenhed anvendes, jf. standardværdier for svin ifølge vejledning til gødningsregnskab. Standardværdier findes også på Videncenter for Svineproduktions hjemmeside.

For byg og hvede anvendes analyser fra årets høst i det relevante år, som angivet i vejledningen til gødningsregnskabet.

N ab dyr pr. slagtesvin er beregnet til 2,92. Dvs. det totale krav er på 37.960 kg N ab dyr.

Fosfor

Miljøstyrelsen har baseret emissionsgrænseværdien for fosfor på en enkelt fosforreducerende teknik, som omfatter optimering af fosforudnyttelsen hos slagtesvin. Anvendelsen af denne teknik vurderes at være omkostningsneutral.

Emissionsgrænseværdien for fosfor opnåelig ved anvendelse af BAT for husdyrbrug med konventionel produktion af slagtesvin i gyllebaserede staldsystemer omfattet af husdyrgodkendelseslovens § 11 og § 12 fastlægges herefter til følgende:

Fosforindholdet i den mængde husdyrgødning der produceres på anlægget må maksimalt være **22,3 kg P/DE ab lager for slagtesvin og 29,2 kg P/DE ab lager for smågrise**. Se tabel 4.3.1 for beregning af BAT for den ansøgte produktion:

Tabel 4.3.1 – BAT for fosfor i husdyrgødning

Dyretype	Antal DE	BAT niveau Kg P/DE	Kg P
Slagtesvin	355,67	22,3	7931,4
Smågrise	57,47	29,2	1678,1
I alt			9609,5

BAT niveauet for fosfor er beregnet til 9609,5 kg P. BAT niveauet for fosfor er overholdt da der produceres 9588,3 kg fosfor årligt i stalden. Der ingen bagatelgrænser for overholdelse af BAT for fosfor.

Disse emissionsgrænseværdier er i overensstemmelse med det niveau, der betragtes som opnåeligt ved anvendelse af BAT i henhold til BREF-dokument om intensiv fjerkræ- og svineproduktion for slagtesvin omfattet af IPPC-direktivet.

Dette skyldes, at emissionsgrænseværdien vil kunne opfyldes ved foder-optimering, som er en teknik, som står til rådighed for såvel nyetablerede som eksisterende husdyrbrug med slagtesvineproduktion. Alternativt kan emissions-grænseværdien overholdes ved anvendelse af gylleseparering.

Det er vigtigt at understrege, at ansøgeren selv vælger, hvorvidt denne ønsker at opfylde emissionsgrænseværdien ved hjælp af foderoptimering eller ved anvendelse af alternative teknikker.

Kommunen skal fastsætte vilkår til den teknik eller teknologi, som ansøger vælger at anvende til opfyldelse af emissionsgrænseværdien for fosfor på linje med emissionsgrænseværdien for ammoniak.

Det er kun for slagtesvin, at der reduceres i tildeling af fosfor. Vilkårsfastsættelsen skal derfor kun gælde for slagtesvin.

Fosforoverskuddet beregnes ud fra følgende ligning:

$$P \text{ ab dyr pr slagtesvin} = ((\text{afgangsvægt} - \text{indgangsvægt}) \times \text{FEsv pr kg tilvækst} \times \text{g fosfor pr FEsv}/1000) - ((\text{afgangsvægt} - \text{indgangsvægt}) \times 0,0055 \text{ kg P pr kg tilvækst})$$

Når reduktion i tildeling af fosfor pr. FE anvendes som virkemiddel til begrænsning af udledningen af fosfor fra anlægget, skal vilkår fastsættes som et krav til den samlede mængde P ab dyr pr. år for den samlede slagtesvineproduktion.

Beregningen gælder for den dyregruppe, som er omfattet af virkemidlet. Ansøger skal således acceptere, at samtlige dyr i den pågældende dyregruppe i hele anlægget skal leve op til dette krav.

Ansøger har metodefrihed til, at indføre de virkemidler, som er bedst for den samlede produktion, såfremt det samlede fosforkrav overholdes

VILKÅR

Foder

4.3.1 Opbevaring og håndtering af foder skal ske på en sådan måde, at der ikke opstår risiko for tilhold af rotter.

4.3.2a Der må maksimalt være 8033 kg P ab dyr for alle slagtesvin pr. år.

- "*P ab dyr pr. slagtesvin*" beregnes ud fra følgende ligning:

$$P \text{ ab dyr pr. slagtesvin} = ((\text{afgangsvægt} - \text{indgangsvægt}) \times \text{FEsv pr. kg tilvækst} \times \text{gram fosfor pr. FEsv}/1000) - ((\text{afgangsvægt} - \text{indgangsvægt}) \times 0,0055 \text{ kg P pr kg tilvækst}).$$

4.3.2b Der må maksimalt være 37.960 kg N ab dyr for alle slagtesvin pr. år.

$$N \text{ ab dyr pr. slagtesvin} = (((\text{afgangsvægt} - \text{indgangsvægt}) \times \text{FEsv pr. kg tilvækst} \times \text{gram råprotein pr. FEsv}/6250) - ((\text{afgangsvægt} - \text{indgangsvægt}) \times 0,0296 \text{ kg N pr. kg tilvækst}))$$

4.3.3 Der skal føres en logbog eller en produktionskontrol, hvoraf følgende skal fremgå:

- antal producerede dyr
- gennemsnitlige vægtintervaller (indgangs- og afgangsvægt/slagtevægt)
- foderforbrug pr. kg tilvækst
- det gennemsnitlige indhold af råprotein pr. FE_{sv} i foderblandingerne
- det gennemsnitlige indhold af fosfor pr. FE_{sv} i foderblandingerne

- 4.3.5 Der skal udarbejdes en blandeforskrift for foder mindst hver tredje måned, såfremt der anvendes hjemmeblandet foder.
- 4.3.6 Logbogen/produktionskontrollen, indlægssedler for hver tredje måned samt eventuelle blandeforskrifter skal opbevares på husdyrbruget i mindst fem år og forevises på tilsynsmyndighedens forlangende.

4.4 ENERGI- OG VANDFORBRUG

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE:

Samlet opgørelse over energiforbruget på ejendommen årligt:

Type	Estimeret forbrug
Elforbrug	286.000 kWh
Stuehus	Gyllekøling (el)
Opvarmning af stald	Gyllekøling (el)
Drikkevand vaskevand	inkl. 9500 m ³
Dieselolie til markbruget	23.000 L

Energi forbrug

Energi anvendes primært til gyllekøling, mølleri, ventilationsanlæg, foderanlæg, til håndtering af gylle og til belysning. Efter udvidelsen bliver forbruget ca. 286.000 kWh pr år beregnet efter normtal.

I markbruget bruges der årligt ca. 23.000 liter dieselolie, som opbevares i maskinhuset.

Der er etableret temperaturstyret ventilation, som kun kører med den styrke der er nødvendig for at ventilere staldene. Ventilatorerne rengøres jævnligt, hvilket sikrer at der ikke bruges unødigt energi pga. modstand fra støv og skidt. I den nye stald og ved løbende reparation af ventilationsanlægget i de eksisterende stalde opsættes motorer, der er energibesparende.

Overbrusning bruges til køling af dyrene i de varmeste måneder af året og nedsætter desuden ammoniakfordampning og energiforbrug til ventilation.

Gyllepumperne kører på timer, så de ikke kører unødvendigt og derved forbruger energi.

Der anvendes for så vidt muligt lavenergibelysning i staldene. Lyset vil være tændt efter behov når der arbejdes i staldene. Staldbelysningen rengøres jævnligt, så nytteværdien af belysningen er optimal i forhold til energiforbruget.

Logistikken i forbindelse med håndtering af foder, dyr m.v. er indrettet, så afstanden giver færrest mulige driftstimer, hvilket minimerer energiforbruget.

Vandforbrug

Vand anvendes primært til drikkevand og til rengøring af staldene. I ansøgt drift anslås det at der benyttes ca. 9.500 m³ årligt.

Staldene bliver kontrolleret dagligt, og hvis der opstår utilsigtet og synligt vandspild vil det blive opdaget og repareret med det samme.

Der anvendes drikkenipler placeret i fodertrugene, så der er optimale forhold for adgang til vand for svinene og et lavt drikkevandspild.

Inden vask af staldene sættes stalden i blød, hvorefter stalden vaskes med højtryksrensere med koldt vand. Både iblødsætning og vask med højtryksrensere er vandbesparende.

Der bruges mindst mulig vand til overbrusning. Overbrusning bruges som køling af grisene i de varmeste måneder af året og nedsætter desuden ammoniakfordampning og energiforbrug til ventilation.

Staldanlægget vil blive gennemgået jævnlige, så utætte rør og drikkeventiler vil blive udskiftet, så snart det opdages.

Ejendommen er tilsluttet Vandværk.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Silkeborg Kommune bruger som udgangspunkt anbefalingerne i BREF-dokumentet, mht. energiforbrug på husdyrbrug. BREF beskriver en række systemer og handlinger som kan minimere energiforbruget.

Elforbrug

Ifølge normtal fra EnergiMidt må det årlige elforbrug helst ikke overstige 10,7 kWh pr. produceret slagtesvin og 3,4 kWh pr. produceret smågris (ved hjemmeblandet foder).

Derudover regnes med et forbrug på 3 kWh pr. m² rengjort stald. Der er ca. 4800 m² stalde som rengøres fire gange om året.

Der bruges el til korntørring. Forbruget varierer fra år til år.

Det samlede beregnede elforbrug kan aflæses i tabel 4.4.1.

Tabel 4.4.1 – Forbrug af el på Hyrdemosevej 5

Dyretype	Antal enheder	Forbrug pr. enhed	Samlet forbrug pr. år
Slagtesvin	13.000	10,7 kWh	139.294 kWh
Smågrise	13.000	3,4 kWh	43.560 kWh
Rengøring	4 x 4800 m ²	3 kWh	19.200 kWh
Korntørring	500 ton	25 kWh/ton	12.500 kWh
Gyllekøling	6000 timer	10,7 kW	64.200 kWh
I alt			214.554 kWh

Der tørres korn på ejendommen og dette kræver en del energi. Det specifikke forbrug til korntørring kendes ikke, men skønnes at udgøre ca. 12.500 kWh årligt (ved et forbrug på ca. 25 kWh pr. tons korn tørret).

Samlet set kan man forvente et forbrug på ca. 215.000 kWh pr. år for den ansøgte produktion.

Forbruget er skønnet til 286.000 kWh/år., hvilket ligger ca. 33 % over nøgletallene. Ansøger begrundet det høje energiforbrug med at gyllekøling og mølleriet, hvor der laves foder, er energikrævende.

Energiforbruget bør følges løbende da det ligger så langt over normtal, og forbruget bør til stadighed søges minimeret. Det vil også være i ejers egen interesse, at minimere driftsomkostningerne med hensyn til forbrug af energi.

Hos mange energiselskaber er der mulighed for at tilkoble sig et energistyringsmodul som kan hjælpe med, at styre virksomhedens energiforbrug. Virksomheden kan derved se rapporter, tabeller m.v. samt virksomhedens energital sammenlignet med nøgletal fra tilsvarende produktioner.

Energistyring er et væsentligt redskab til at give overblik og kontrol over virksomhedens energiforbrug. Idéen bag Energistyring er, at det skal være nemt for alle at få, forstå og følge de energioplysninger i virksomheden, som er relevante for den enkelte bruger. Der stilles vilkår om, at husdyrbruget tilsluttes et energistyringsmodul.

Der vil løbende blive fulgt op på bedriftens elforbrug ved tilsyn.

Kommunen vurderer, at virksomheden overholder kravene til brug af BAT i tilstrækkeligt omfang indenfor forbrug af energi og vand ved anvendelse af ovenstående. For yderligere oplysninger om BAT se afsnit 8.

Vandforbrug

Normtal fra Landbrugets vejledning om erhvervsmæssigt dyrehold mv. angiver at der bruges 0,559 m³ vand pr. produceret slagtesvin og 0,152 m³ pr. produceret smågris. Tallene omfatter drikkevand, spil og vaskevand.

Derudover bruges der vand til at vaske maskiner. Det skønnes, at der bruges 100 m³ vand om året på maskinvask.

Dyretype	Antal enheder	Forbrug pr. enhed	Samlet forbrug pr. år
Slagtesvin	13.000	0,559 m ³	7267 m ³
Smågrise	13.000	0,152 m ³	1976 m ³
Vask af maskiner			100 m ³
I alt			9343 m³

Det estimerede forbrug er på 9500 m³ vand. Ansøgers forventede vandforbrug vurderes at være af samme størrelse som det beregnede. Der vil løbende blive fulgt op på bedriftens vandforbrug ved tilsyn.

Vandforbruget skal kunne sammenlignes med de tidligere års forbrug for at se om forbruget har været stigende. Registreringerne skal kunne fremvises ved tilsyn på ejendommen.

Samlet vurdering

Kommunen vurderer, er energi- og vandforbruget vil komme til, at ligge på et fornuftigt leje, da der er fokus på at begrænse spild af både energi og vand. Der stilles dog vilkår til løbende registrering af forbruget af energi og vand, så det fremover er muligt at identificere unaturlige udsving i forbruget og identificere og udbedre årsager til det øgede forbrug.

VILKÅR

Energi og vandforbrug

- 4.4.1. Der skal på bedriften foretages et energieftersyn, af et energiselskab eller konsulent inden miljøgodkendelsen skal revurderes (år 2023), hvor de energiforbrugende processer i virksomheden gennemgås. Der skal udarbejdes en rapport som indeholder resultater og evt. konkrete energispareforslag. Rapporten skal indsendes som kopi til tilsynsmyndigheden.
- 4.4.2. Bedriften skal mindst 1 gang årligt registrere forbrug af el, vand, varme samt foder og aflæsningerne skal gemmes i 5 år.
- 4.4.3. Bedriften skal tilmeldes et energistyringssystem, der som minimum har automatisk fjernaflæsning af el.

4.5 SPILDEVAND HERUNDER REGNVAND

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE:

Spildevand fra ansøgt produktionen udgøres primært af vand fra rengøring af stalde og fra drikkevandsspild i alt ca. 1.950 m³. Spildevandet ledes til gyllebeholder.

Der udledes ikke spildevand, der kræver myndighedernes tilladelse.

Type	Anslået m ³	Afledes til
Spildevand fra drikkevandsspild, rengøring og overbrusning	1.950	Gyllesystem
Tagvand fra eksisterende stalde/bygninger	-	Nedsivning omkring bygninger
Spildevand fra husholdning	150	Trixtank

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Spildevand fra stalde ledes til gyllebeholder som foreskrevet. Spildevand og regnvand håndteres på ejendommen. Husspildevand ledes til opsamling og regnvand nedsives på ejendommen.

Der sker ingen ændringer af bygningsmassen som giver mere eller mindre regnvand som skal håndteres og det vurderes, at ejendommens spildevand fra produktionsbygningerne håndteres korrekt.

VILKÅR

Der stilles ingen vilkår.

4.6 AFFALD OG OLIE / KEMIKALIER

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE:

Døde dyr fjernes dagligt fra staldene og placeres i container eller under kadaverkapsel, udviklet til formålet. For placering se situationsplanen i bilag 2.

Brændbart affald i form af plastik, papirsække, aftøringspapir og tom rengjort emballage bliver opsamlet i container og bortskaffes via en indsamlingsordning for erhvervsvirksomheder eller til kommunalgenbrugsplads.

Jern og metal afhændes til produkthandler og glas m.m. bortskaffes via indsamlingsordning for erhvervsvirksomheder eller bortskaffes til kommunalgenbrugsplads.

Klinisk risikoaffald i form af medicinglas og -rester samt kanyler bortskaffes via indsamlingsordning for erhvervsvirksomheder, indleveres på genbrugsplads eller sendes med dyrlægen retur.

Der er ingen pesticider på ejendommen.

Der er ikke spildolie på ejendommen fremadrettet

Dieselolie opbevares i godkendte tanke udenfor teknikrummet til det tidligere biogasanlæg.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Alle kemikalier, olieprodukter mv. opbevares forsvarligt, i rum med støbt gulv og uden afløb.

Bedriften er omfattet af reglerne i affaldsbekendtgørelsen, derfor skal man på ejendommen føre registrering over affaldsproduktionen efter de gældende regler samt at bortskaffelsen skal ske i overensstemmelse med kommunes affaldsregulativ.

Det fremgår af Affaldsbekendtgørelsens § 64, at virksomheder skal kildesortere deres affald. Virksomheden skal derudover sikre sig, at væsentlige dele af deres kildesorterede affald går til materialenyttiggørelse.

Kommunen vurderer, at der ikke vil være problemer med hensyn til opbevaring og affaldsbortskaffelsen fra virksomheden, såfremt de i miljøtekniske redegørelse beskrevne procedurer overholdes.

Olieoplag

Silkeborg Kommune har vedtaget regler for hvordan olie og kemikalier håndteres og opbevares gennem en forskrift. Alle husdyrbrug som ikke er miljøgodkendte er automatisk omfattet af reglerne. Miljøgodkendte husdyrbrug er ikke omfattet med mindre det fremgår af miljøgodkendelsen. Reglerne kan deles op i to overordnede kategorier. 1) Pladser til påfyldning af diesel og 2) opbevaring af olieprodukter og olieaffald.

Pladser til påfyldning af diesel

Formålet med reglerne i forskriften er, at der ikke sker spild af olie på jorden ved tankning. Al tankning skal foregå på en plads med tæt belægning på minimum 3 m x 3 m. Pladsen skal have fald mod midten fra alle sider, og terrænet op til pladsen, skal hælde væk fra pladsen. Spild af olie skal omgående opsamles. Den aktuelle udgave af "Regler for håndtering og opbevaring af olie og kemikalier" kan ses i bilag 3. Der stilles vilkår om at tankning af diesel foregår efter de gældende forskrifter.

Opbevaring af spildolie og kemikalier

Der må ikke være risiko for at spild af olie eller kemikalier kan ledes til kloak, jord eller vandløb. Derfor skal oplag af spildolie og kemikalier altid være overdækket og afskærmet mod nedbør. Opbevaring skal desuden ske, så indholdet af den største beholder kan opsamles. Der kan bruges en spildbakke, eller der kan i mange tilfælde støbes en opkant, så det sikres at indholdet af den største beholder kan indeholdes inden for et afgrænset område. Det fremgår af redegørelsen, at der ikke er spildolie på ejendommen, men der vil som regel være forskellige typer af smøreolie o.l. på et landbrug. Alle olieprodukter der benyttes til erhvervsmæssigt formål skal opbevares efter de anvisninger som er i forskriften for håndtering og opbevaring af olie kemikalier.

Handelsgødning

Ved opbevaring af handelsgødning skal man være opmærksom på brandfare. Ved brand eller stor varmepåvirkning kan alle nitratholdige gødningstyper udvikle gasser, som er giftigt at indånde. Opstår der først brand, kan vand og jord på gården blive forurenede af slukningsvandet. Det er derfor vigtigt, at overveje hvor bigbags med handelsgødning placeres. Som udgangspunkt skal opbevaring udendørs ske på en plads med fast bund, med minimum 10 m til brandbart materiale. Gødningen skal være "selvslukkende".

Adgang til genbrugspladserne

Hvis et landbrug ønsker at aflevere affald på genbrugspladsen skal de tilmelde sig genbrugspladsordningen. Fra den 1. januar 2015 omfatter denne ordning også aflevering af 10 kg farligt affald om året. Kun virksomheder, der er tilmeldt ordningen, kan lovligt benytte genbrugspladsen.

Særligt for dokumentation af aflevering af farligt affald

Virksomheder har pligt til at dokumentere, at deres farlige affald bliver håndteret korrekt. Derfor skal du altid udfylde kvitteringsskema på Silkeborg Forsynings hjemmeside og medbringe det i to eksemplarer, så personalet kan stemple det, når du afleverer farligt affald fra virksomheden på genbrugspladsen. Alternativt kan du bruge en godkendt indsamler til at håndtere dit farlige affald.

Tilmelding

Virksomheden kan tilmelde sig ved henvendelse til Silkeborg Forsyning, Tietgensvej 3, 8600 Silkeborg.

Kommunen vurderer, at der ikke vil være problemer med hensyn til opbevaring og affaldsbortskaffelsen fra virksomheden, så længe de procedurer der er beskrevet i den miljøtekniske redegørelse samt de stillede vilkår overholdes.

VILKÅR

Affald og olie/kemikalier

4.6.1 Tankning af diesel skal foregå på en plads med fast og tæt bund, enten med afløb via olieudskiller, eller således at spild kan opsamles. Pladsen skal minimum være 3 m x 3 m og have fald mod midten.

4.6.2 Olieprodukter samt kemikalier skal opbevares i original emballage og placeres i spildbakke, som kan rumme indholdet af den største beholder, eller på en tæt belægning med opkant hele vejen rundt, så indholdet af den største beholder kan opsamles.

4.7 DRIFTSFORSTYRRELSER ELLER UHELD

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE:

Redegørelse for mulige uheld

På landbrugsejendomme kan der være risici inden for primært følgende områder:

- Brand.
- Gylleudslip fra gyllebeholder samt lækager på gyllesystem.
- Uheld ved gylleudbringning.
- Strømsvigt.
- Oliespild.
- Kemikaliespild.

For at sikre, at der er procedurer for, hvad der skal foretages i tilfælde af uheld, er der udarbejdet en beredskabsplan.

Beredskabsplanen indeholder:

- Procedurer, som beskriver relevante tiltag med på at "stoppe ulykken/uheldet" og begrænse udbredelsen.

- Oplysninger om hvilke interne/eksterne personer og myndigheder, som skal alarmeres og hvordan.
- Kortbilag over bedriften med angivelse af miljøfarlige stoffer, afløbs - og drænsystemer og vandløb mv.
- En opgørelse over materiel som er tilgængeligt på bedriften, eller som kan anskaffes med kort varsel, som kan anvendes i forbindelse med afhjælpning, inddæmning og opsamling af spild/lækage, som kan medføre konsekvenser for det eksterne miljø.

Beredskabsplanen findes i mappe på kontoret på ejendommen.

For at minimere omfanget af eventuelle uheld, er medarbejdere bekendte med hvor der kan findes en liste til hvem der skal underrettes og disses telefonnumre.

Af beredskabsplanen fremgår en beskrivelse af mulige uheld med oplysning om, hvilke tiltag der er iværksat for at forebygge uheld, samt oplysning om, hvad der vil blive iværksat i tilfælde af uheld.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Silkeborg Kommune vurderer, at de typiske uheld eller ulykker, der kan opstå på ejendommen, er beskrevet tilstrækkeligt i beredskabsplanen.

VILKÅR

Der stilles ingen vilkår

5 GØDNINGSPRODUKTION OG –HÅNDTERING

5.1 GØDNINGSTYPER OG MÆNGDER

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE:

Gødningsregnskab nudrift

I nudriften udbringes under 1 DE pr ha og er beregnet på baggrund af regnskaber fra gødningsårene '11,'12,'13.

Gødningsregnskab ansøgt drift

I ansøgt drift udbringes den producerede gylle på egne og forpagtede arealer. 130,1 DE overføres til godkendt modtager.

For at overholde kravene til fosfor er dyretrykket 1,14 DE/ha.

For at overholde kravene til grundvand skal der enten etableres 5 % ekstra efterafgrøder, eller kvælstofnormen kan nedsættes med 4 %. Der er indsendt et fiktivt skema til beregningen af nedsat norm. Skema 76148.

I ansøgt drift vil der blive produceret ca. 8803 m³ gylle pr. år. Heri er der beregnet regnvand i gyllebeholderen samt vaskevand og drikkevandsspild.

Samlet produceres der 40.998 kg kvælstof og 9618 kg fosfor fra de 13.000 smågrise og 13.000 slagtesvin. Heraf afsættes 12.911 kg kvælstof og 3026 kg fosfor til 3. mand eller til biogasanlæg. Se mængderne for både nudrift og ansøgt drift i tabel 5.1.1.

Tabel 5.1.1 Gødningsproduktion

	Anvendelse	Kvælstof (kg)	Fosfor (kg)	DE
Nudrift	Produceret	25.225	5863,4	275,5
	Udbragt på mark	16.219,5	3759,9	176,9
	Afsat	9005,5	2103,5	98,5
Ansøgt drift	Produceret	40.997,7	9617,7	413,1
	Udbragt på mark	28.087	6591,9	283
	Afsat	12.910,7	3026	130,1

Der er ansøgt om at udbringe 1,14 DE pr ha. Der er 248,75 ha udbringningsarealer til rådighed.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Der udbringes ca. 283,03 DE på de 248,75 ha udbringningsarealer. Det svarer til et dyretryk på 1,14 DE/ha. Det generelle harmonikrav er dermed overholdt.

Det er en forudsætning i miljøgodkendelsen, at der afsættes 130,1 DE i gylle. Beregninger for gødning på arealerne, udvaskning, fosforoverskud mv. er lavet ud fra denne forudsætning. Der stilles derfor vilkår om at udvidelsen af dyreholdet

først på ske når der er fundet en aftale om afsætning af gylle og denne aftale kan godkendes af Silkeborg Kommune.

VILKÅR

5.1.1 Der skal afsættes 130,1 DE i husdyrgødning til en gylleaftale eller til biogasanlæg. Arealer til udbringning af 130,1 DE skal godkendes af Silkeborg Kommune. Udvidelse af dyreholdet må først ske, når kommunen har godkendt modtageren af de 130,1 DE husdyrgødning.

5.2 FLYDENDE HUSDYRGØDNING

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE:

Gødningen opbevares i fire beholdere samt gyllekanaler, på i alt 8000 m³.

Ifølge den indsendte kapacitetserklæring er den årlige produktion af flydende gødning 8.803 m³ gylle inkl. spildevand.

Gylle opbevares i fortanke og i gyllebeholderne.

Husdyrgødning udbringes på egne ejede og forpagtede arealer og afsættes til godkendt modtager.

Al omlastning af gylle sker med gyllevogn/lastbil med fastmonteret kran, hvor pumpen sidder på gyllevognen/lastbilen, og der sker en automatisk tømning af pumperøret. Omlastning sker altid under opsyn, derfor vurderes det, at der ikke er større risiko for uheld i forbindelse med utilsigtet igangsætning af pumper, spild m.m.

Gyllebeholderne er stabile beholdere, lavet af typegodkendt beton, der kan modstå mekaniske, termiske og kemiske påvirkninger.

Beholdernes bund og vægge er tætte og beskyttet imod tæring.

En gang årligt tømmes gyllebeholderne, hvorved gyllebeholderne visuelt kan kontrolleres for evt. skader.

Der foretages lovpligtigt eftersyn og vedligeholdelse, hvilket betyder at beholderne hvert 10 år bliver kontrolleret for om der skulle være tegn på begyndende utætheder.

Gyllen omrøres kun forud for udkørsel af gylle. Der er ingen stationære pumper, hvilket fjerner risikoen for tab af gylle til miljøet.

Tabel 5.2.1 Oplysninger om opbevaringsanlæg

	Beliggenhed (adresse)	Bygge år	m ³	Overdækning	Seneste-beholderkontrol
Lille gyllebeholder	Hyrdemosevej 5	1980	800	Flydelag	25-05-2011
Stor gyllebeholder	Hyrdemosevej 5	1987	1500	Flydelag	25-05-2011

Anden ejendom	Grauballevej 19	1988	800	Flydelag	26-09-2009
Anden ejendom	Grauballevej 19	1993	3000	Flydelag	28-11-2014
Anden ejendom*	Grauballe Gudenåvej 54		1500	Flydelag	27-08-2014
Gyllekanaler	Hyrdemosevej 5	-	400	Ingen	Ikke relevant
I alt			8000		

*Der lejes muligvis en beholder på 1200 m³ i stedet for denne beholder. Der vil stadig være tilstrækkelig kapacitet ved en beholder på der er 300 m³ mindre end angivet (10,5 mdr.)

Tabel 5.2.2 Kapacitet

Tilførsel	m ³ /år	Opbevaringskapacitet (mdr.)
Gylle inkl. vand	Ca. 8803	10,9

Den samlede beholderkapacitet for flydende husdyrgødning udgør 8000 m³. Den årlige mængde produceret gylle udgør ca. 8803 m³. Denne mængde inkluderer rengøringsvand, drikkevandsspild og regnvand i gyllebeholder.

Opbevaringskapaciteten for gylle er større end 9 mdr. Kapacitetskravet er hermed opfyldt.

Gødningsbeholderne følger reglerne for kontrol min. hvert 10 år.

Udbringning af husdyrgødning

Der udarbejdes hvert år en mark- og gødningsplan, så mængden af handels- og husdyrgødning er tilpasset afgrødens behov. I planen tages der hensyn til bonitet, sædskifte, planternes udbytte og kvælstofudnyttelse.

Husdyrgødning udbringes under hensyn til afgrødernes vækstperiode, hvilket betyder maksimal udnyttelse af næringsstoffer.

Husdyrgødning udbringes under hensyn til generelle regler, og foregår i videst mulig omfang efter godt landmandskab, hvilket vil sige at der tages hensyn til naboer, byområder osv.

Udbringning af gylle foretages primært med slangeudlægger i veletableret afgrøde eller det nedfældes i græsmarker og på sortjord for at minimere lugtgener og mindske ammoniakfordampningen.

Der udbringes ikke husdyrgødning på vandmættet, oversvømmet, frossen eller snedækket areal. Der er ingen stærkt hældende arealer eller vandløb nær udbringningsarealerne.

Udbringningen af husdyrgødning vil være begrænset til få dage om året og arbejdet foretages, så vidt det er muligt, indenfor normal arbejdstid.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Gyllebeholdernes placering:

Ingen af de benyttede gyllebeholdere ligger tæt på naboer, vandløb eller søer. Nærmeste beboelse er 180 m syd for den gyllebeholder som er placeret i det åbne land på udbringningsarealet "11".

Det vurderes, at der ikke er behov for at stille vilkår ud over den generelle lovgivning, vedrørende tidspunkt for omrøring og udkørsel. Det fremgår af ansøgers redegørelse, at der er fokus på hensyn til naboer ved udbringning af husdyrgødning.

Påfyldning

Påfyldning sker med sug direkte i beholderen, med overløb til gylletank. Derved minimeres risikoen for spild ved påfyldning af gyllevogn eller lastbil. Der er ikke fastmonterede pumper på gyllebeholdere. Det vurderes, at der ikke skal stilles krav om etablering af påfyldningspladser ved gylletanke så længe metoden med sug direkte i gyllebeholderen anvendes. Der skal derimod altid pumpes gylle under opsyn, idet der kan ske uheld og opstå fejl i det udstyr der anvendes, hvor med der vil være behov for at kunne slukke pumpeudstyret med det samme for at undgå spild.

Sikring mod uheld:

Ifølge Kommunens oplysninger er der et større drænområde øst for de 2 gyllebeholdere på Hyrdemosevej 5. Det er ikke sandsynligt at drænene stadig fungerer ret godt.

Silkeborg Kommune vurderer at der ikke er dræn, grøfter eller vandløb, samt boringer nærmere end 15 m fra gyllebeholderne. Gamle optegnelser fra Hedeselskabet viser ganske vist et drænområde som ligger tæt på den mindste gyllebeholder på Hyrdemosevej 5, men der er ikke længere tale om mark som det var en gang. Der er nu køreveje for husdyrbrugets maskiner. Det er ikke sandsynligt at de gamle dræn der lå i marken stadig fungerer. Ligeledes er der optegnelser med et drænrør ved gyllebeholderen på marken ved Grauballevej 19. Se figur 5.2.1. herunder. Da en gyllebeholder typisk graves 2 m under terræn er det sandsynligt at drænledningen er ført uden om beholderen da den blev opført i 2014.

Figur 5.2.1 – Drænledning (stiplet rød) og gyllebeholder

Der er ikke krav om beholderbarriere eller alarm på nogen af gyllebeholderne, da ingen af beholderne ligger inden for 100 m til vandløb eller inden for et risikoområde med hældning mod et vandløb.

Beholderne kontrolleres for styrke og tæthed mindst hvert 10ende år.

Kommunen skal sikre, at der ikke opstår spild, ved påfyldning af gyllevogne. For at forhindre spild og forurening af jord, overfladevand og grundvand, stilles der krav om, at al håndtering foregår under opsyn. Ingen af beholderne er med fastmonteret pumpe.

Da der kan benyttes gyllevogne, med påmonteret pumpe og returløb, er der ikke behov for en befæstet plads med afløb til en opsamlingsbeholder ved påfyldning af gylle.

BAT

Opbevaring

For gylletankene gælder, at der er tale om en stabile beholdere, der kan modstå mekaniske, termiske og kemiske påvirkninger.

Der er en samlet opbevaringskapacitet på over 9 måneder, hvormed kravet til opbevaringskapacitet overholdes.

- lageret tømmes regelmæssigt og inspiceres visuelt
- der er ingen spjæld i tankene og alt husdyrgødning overpumpes via neddykket rør
- gyllen omrøres kun umiddelbart før tømning
- beholderne kontrolleres ved 10-års beholderkontrollen.
- beholderne er med fast overdækning eller med tæt flydelag.

Kommunen vurderer, at husdyrbruget overholder kravene til brug af BAT i tilstrækkeligt omfang indenfor opbevaring/behandling ved anvendelse af ovenstående.

Udbringning

BAT for udbringningsteknik er beskrevet i referencedokumentet for bedste tilgængelige teknikker, der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion (BREF) som en række tiltag.

En del af disse tiltag er dækket af husdyrgødningsbekendtgørelsen og bekendtgørelse om jordbrugets anvendelse af gødning og plantedække, hvorfor det er et lovkrav at følge dem.

- regler for udbringningstidspunkter (forbud mod udbringning 200 m fra byområder på weekend- og helligdage),
- udbringningsmetoder (fx ikke tilladt at bruge bredspreder til gylle),
- krav om nedfældning på visse arealer tæt på sårbar natur,
- krav til udbringningstidspunkter, der sikrer optagelse i planter,
- krav om nedbringning af husdyrgødning udlagt på ubevoksede arealer indenfor 6 timer
- Krav om maksimale mængder husdyrgødning pr. ha.
- krav til efterafgrøder

Der udarbejdes hvert år en mark- og gødningsplan, hvorved det sikres at mængden af gødning tilpasses afgrødens forventede behov. I planen tages der bl.a. hensyn til jordbundstype, sædskifte, vanding, planternes udbytte og kvælstofudnyttelsen.

Da gyllen køres ud på veletablerede afgrøder og/eller nedfældes i sort jord, minimeres ammoniakfordampning og lugtgenerne pga. mindre fordampning og hurtigere optagelse i planterne. Der køres aldrig på vandmættet, oversvømmet, frossen eller snedækket areal.

Kommunen vurderer, at virksomheden overholder kravene til brug af BAT i tilstrækkeligt omfang indenfor udbringning ved anvendelse af ovenstående.

VILKÅR

Flydende husdyrgødning

- 5.2.1. Håndtering af flydende husdyrgødning skal foregå under opsyn, således at spild undgås, og der tages størst muligt hensyn til omgivelserne.
- 5.2.2. Påfyldning af gyllevogne o.l. skal enten foregå på en plads med afløb til opsamlingsbeholder for flydende husdyrgødning, eller med gyllevogne som har påmonteret pumpe og returløb, således at spild af flydende husdyrgødning undgås.
- 5.2.3 Der skal indsendes en skriftlig aftale om opbevaring af 1500 m³ flydende husdyrgødning senest 1. januar 2017. Aftalen skal gælde i minimum 5 år.

5.3 FAST GØDNING INKL. DYBSTRØELSE

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Der produceres ikke fast gødning på ejendommen.

VILKÅR

Der stilles ingen vilkår

5.4 GYLLEFORSURING

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE:

[Svovlsyrebehandling af gylle](#) i de eksisterende stalde er fravalgt, da etableringsomkostningerne er høje, og da det ikke umiddelbart vil være muligt at etablere i eksisterende anlæg.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Gylleforsuring er fravalgt som teknik, idet BAT-emissionskravet for ammoniak opnås ved bl.a. biologisk luftrensning, gyllekøling og staldsystem.

VILKÅR

Der stilles ingen vilkår

5.5 GYLLESEPARERING

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Anvendes ikke

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Separering af gylle anvendes primært for at fjerne fosfor fra gyllen og binde det i en fiberfraktion. Det vejledende BAT niveau for fosfor opfyldes ved fodertilpasninger på ejendommen og separation er derfor fravalgt som teknologi. Muligheden for afsætning af separationsprodukter kan på nuværende tidspunkt ikke forudsættes at være til stede for alle producenter. Alene af denne grund er teknikken ikke relevant ved fastlæggelse af branche-specifikke emissions-grænseværdier.

Der er ingen lovmæssige krav om anvendelse af gylle separation.

VILKÅR

Der stilles ingen vilkår

5.6 GYLLEKØLING

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Der er gyllekøling i 'Stald11B' og i 'Ny stald'. Gyllekøling i 'Ny stald' tages ud af drift i ansøgt drift. Der er aldrig blevet installeret gyllekøling i denne stald og det vil kræve en opbrydning af gyllekanaler at etablere det. Beregninger og beskrivelser af gyllekøling i 'Stald11B' er beskrevet i bilag 4.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Der er etableret gyllekøling ved den tidligere miljøgodkendelse fra 2006 i stald '11B' og 'Ny stald'. Der søges om at fjerne gyllekøling i 'Ny stald' og erstatte det med biologisk luftrensning. Ændringen begrundes med at luftrensningsanlægget ved etablering er dimensioneret så det kan rense luften fra de ekstra dyr som der søges om. Effekten på ammoniakfordampningen er langt højere for biologisk luftrensning end på gyllekøling. Gyllekøling i stald '11B' fortsætter med samme effekt på 20 % i det ansøgte. Der stilles vilkår for at kunne kontrollere effekten af gyllekølingen, som ifølge ansøgningsystemet medfører en lavere ammoniakfordampning på 238 kg N

pr. år. Effekten er større end i nudrift, da der ønskes flere slagtesvin i staldafsnittet. Producenten af anlægget har beregnet at der kræves en effekt, i de 320 m² gyllekanaler hvor der er nedstøbt køleslanger, på 22,9 W/h. Det svarer til at pumpen skal kunne levere en effekt på 7,328 KW. Pumpen på Hyrdemosevej 5 er på 10,7 kWh. Den skal derfor "kun" køle gyllen i 6000 timer om året (8760 timer x (7,328 kW / 10,7 kW)). Det svarer til en årlig pumpeydelse på 64.200 kWh. Der stilles vilkår om den årlige pumpeydelse for at sikre at effekten af gyllekøling er en 20 % reduktion i ammoniakfordampning.

VILKÅR

- 5.6.1 Varmepumpen skal levere en årlig køleydelse på mindst 64.200 kWh.
- 5.6.2 Der skal monteres en typegodkendt energimåler på varmpumpen. Energimåleren skal være forsynet med automatisk datalogger, der registrerer den månedlige og årlige køleydelse i kWh.

5.7 ANDEN ORGANISK GØDNING

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Der anvendes ikke anden organisk gødning, f.eks. spildevandsslam, kartoffelfrugtsaft, e.l.

VILKÅR

Anden organisk gødning

- 5.7.1 Der må ikke tilføres anden organisk gødning, som f.eks. affaldsprodukter eller slam til ejendommens arealer

6 FORURENING OG GENER FRA HUSDYRBRUGET

6.1 AMMONIAK OG NATUR

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE:

Kategori 1 naturområde: Ejendommen ligger ca. 5,4 km fra nærmeste EF-habitatområde / Natura2000 område. Pga. den lange afstand til naturområdet er der ikke foretaget beregninger hertil.

Kategori 2 naturområde: Ejendommen ligger ca. 2 km nord fra nærmeste naturområde der er beskyttet efter § 7 i "Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug". Pga. den lange afstand til naturområdet er der ikke foretaget beregninger hertil.

Kategori 3 naturområde og naturområder beskyttet efter §3 i naturbeskyttelsesloven: Ca. 78 m og vest for ejendommen er der en § 3 beskyttet mose/overdrev. Beregninger viser, at merdepositionen til naturområderne er 0,7 kg N pr ha.

Kravet om reduktion af 30 % ammoniak i forhold til referencestaldsystemet er overholdt.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Anlæggets påvirkning af beskyttet natur

Alle punkter, hvor der er foretaget beregninger af ammoniaknedfald er angivet på bilag 7.

Kategori 1 natur (Kvælstoffølsomme naturtyper indenfor natura 2000)

Der er ikke kategori 1. natur i nærheden af ejendommen. Nærmeste kvælstoffølsomme naturtype beliggende i et Natura2000-område ligger mere end 5,3 km øst for anlægget i EF-Habitatområde Gudenå og Gjærn Bakker.

På grund af afstanden vil der ikke være risiko for påvirkninger af naturtyper i habitatområdet.

Kategori 2 natur (Højmoser, lobeliesøer, heder større end 10 ha og overdrev større end 2,5 ha) og Kategori 3 natur (Heder, moser og overdrev og ammoniakfølsomme skove.)

Anlægget og mange af arealerne på Hyrdemosevej 5 ligger midt i en mosaik af gamle tørvemoser og søer. Af gamle målebordsblade ses det, at ejendommen dengang lå midt i et stort hedemoseområde, hvor der var store højmospartier i lavningerne og en mosaik af våd og tør hede rundt omkring.

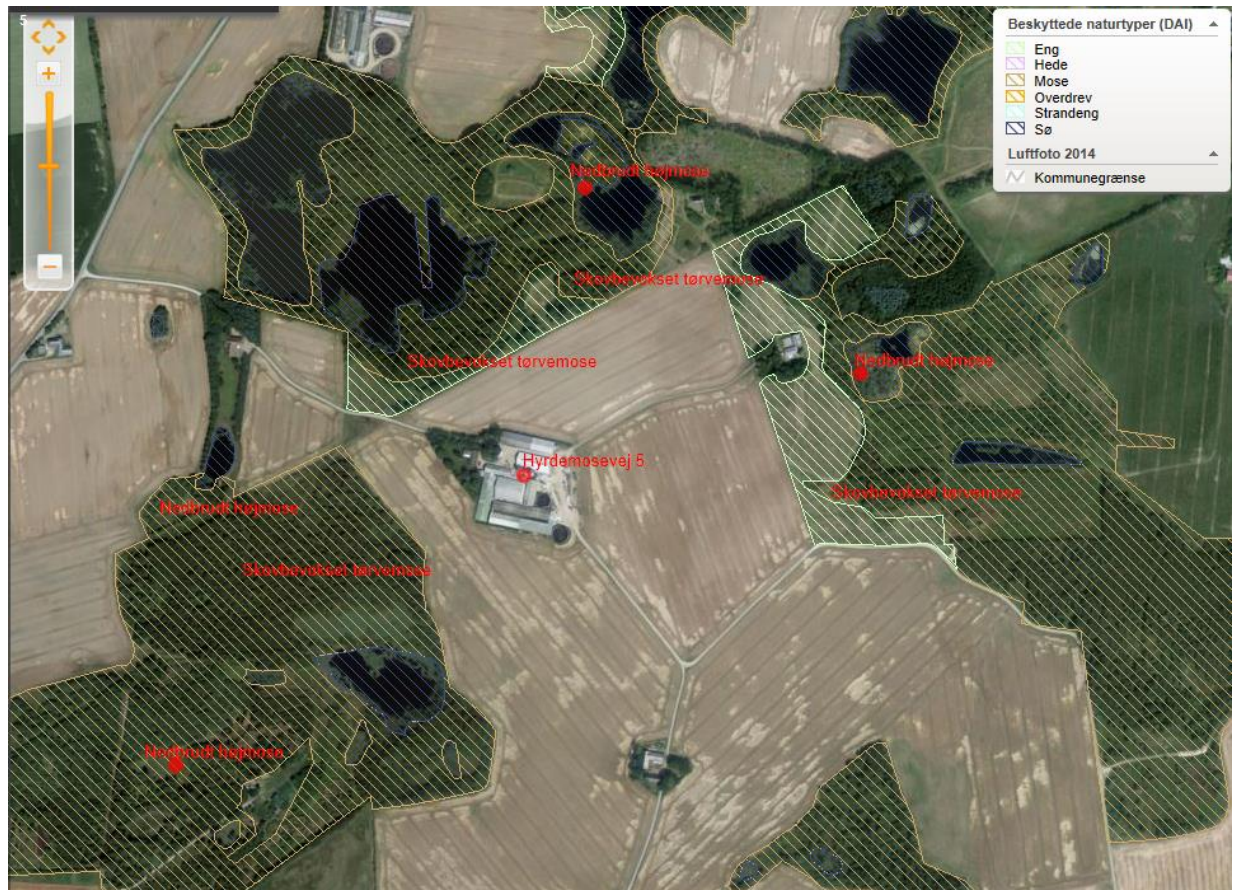
Udklip fra Høje målebordsblade 1842-1899. Hyrdemosevej 5 er den røde prik.

Sidenhen er der ligesom mange andre steder blev gravet tørv, drænet og opdyrket. Nu er resterne tilbage, men der stadig pletter med rigtig fin tørvemose.

Silkeborg Kommune har besigtiget de nærmeste moser den 4. november 2015. På baggrund af besigtigelsen vurderes naturtyperne hovedsageligt at være nedbrudt højmoser med mulighed for gendannelse, skovbevokset tørvemose, brunvandede søer, samt områder med mere næringsbelastede mosetyper med rørskov. De næringsbelastede moseområder er sandsynligvis opstået som følge af drænvand fra omkringliggende marker.

På nedenstående luftfoto kan man se beliggenheden af naturtyperne i de nærliggende moser.

Luftfoto 2014 med angivelse af de nærliggende mosenaturtyper.

De nærmeste moseområder er skovbevokset tørvemose og lidt længere inde i moseområderne er der områder med nedbrudt højmoser. Besigtigelserne er foretaget udenfor planternes vækstsæson og en del plantearter kan ikke ses på denne årstid.

Nørremose beliggende vest for anlægget:

Den østlige del af Nørremose, som ligger nærmest anlægget, er skovbevokset tørvemose. Birketræerne står tæt og er i denne del af mosen grønne af alger og mosser. Der er forekomst af hindbær og stor nælde i skovbunden. Der løber et eller flere dræn til mosen i området ved søen og vegetationen er her domineret af tagrør og bredbladet dunhammer.

Den østlige del bærer præg af at være påvirket med næringsstoffer fra både drænvand og luften.

I den nordlige, centrale og vestlige del af Nørremose er der en mosaik af områder med nedbrudt højmoser domineret af tørvemos og kæruld og skovbevokset tørvemose domineret af birk og blåtop.

Skovbevokset tørvemose i Nørremosens nordvestlige del 4. november 2015

Mod syd og centralt findes der desuden tørre knolde med vildtagre, roser og andre udplantninger. En del af dette påvirkede område er ikke mose registreret som beskyttet natur.

I hele Nørremosen voksede der:

”Liden andemad, blåtop, bølget bunke, kærdueurt, fløjlsgræs, hedelyng, alm. hvene, krybhvene, klokkelyng, kragefod, smalbladet kæruld, tuekæruld, bittersød natskygge, stor nælde, gråpil, engrørhvene, lysesiv, vandskræppe, almindelig star, næbstar, alm. syre, mannasødgræs, tagrør, kærtidse, tormentil, vandkarse, mosebølle, dunbirk, hindbær, hundegræs, mangeløv sp., alm. røn, tyttebær, engriflet hvidtjørn, og mosserne Sod-tørvemos - *Sphagnum papillosum*, Brodspids tørvemos - *Sphagnum fallax*, Frynset tørvemos - *Sphagnum fimbriatum*, Alm. skebladsmos - *Calliergon cordifolium*, Alm. filtmos - *Aulacomnium palustre*, samt rørspruv og rødhals.”

Beregninger viser, at den totale deposition på de nærmeste områder med skovbevokset tørvemose ca. 80 meter vest for anlægget er på 3,9 kg N/ha/år. Heraf udgør merdepositionen 0,6 kg N/ha/år. Denne del af Nørremosen er allerede meget påvirket af næringsstoffer og området vurderes ikke at kunne blive gendannet til højmoser indenfor en overskuelig fremtid. Silkeborg kommune vurderer at den østlige del af mosen er en Kategori 3. Naturtype. Depositionen her er i overensstemmelse med det fastsatte beskyttelsesniveau, da ændringen i ammoniakdepositionen ikke overstiger 1 kg N/ha/år.

Områderne med mosetyperne nedbrudt højmoser og dele af områderne skovbevokset tørvemose, der vil kunne gendannes til højmoser, vurderes at være Kategori 2 naturtyper (Højmoser) jf. husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 3.

Det nærmeste moseområde med mosetyper nedbrudt højmoser ligger ca. 350 meter vest for ejendommen. Den totale deposition er her beregnet til 0,7 kg N/ha/år med en merdeposition på 0,1 kg N/ha/år.

Den totale deposition fra den ansøgte udvidelse er i overensstemmelse med det fastlagte beskyttelsesniveau da totaldepositionen ifølge beregninger ikke overstiger 1 kg N/ha/år.

Den sydlige del af Thomasholm Mose beliggende nord for anlægget:

Moseområdet er hovedsagelig skovbevokset tørvemose domineret af birk og blåtop. I de sydligste dele nærmest anlægget er der en del hindbær i bunden.

Ved besigtigelsen den 4. november blev der fundet:

"Blåtop, bølget bunke, bredbladet dunhammer, hedelyng, klokkelyng, smalbladet kæruld, tuekæruld, smalbladet mangeløv, lysesiv, almindelig star, tormentil, dunbirk, bævreasp, hindbær, alm. røn, tyttebær, eg, tørvemosser, blåbær, odderlort. Gærdesmutte og musvit."

Den skovbevoksede tørvemose nærmest anlægget vil ikke kunne reetableres som højmoser indenfor en overskuelig fremtid og denne del af mosen vurderes at være en Kategori 3 naturtype. Ca. 130 meter nord for anlægget ligger det nærmeste område med skovbevokset tørvemose (kategori 3). Totaldepositionen er her beregnet til 2,7 kg N/ha/år og merdepositionen er 0,4 kg N/ha/år.

Depositionen er i overensstemmelse med det fastsatte beskyttelsesniveau, da ændringen i ammoniakdepositionen ikke overstiger 1 kg N/ha/år.

I den nordøstlige sø er der hængesæk flere steder langs med bredden også øen i søen er hængesæk af tørvemosser, kæruld, blåtop og birk. Denne del af mosen vil muligvis kunne genskabes som højmoser og vurderes derfor at være en Kategori 2 (Højmoser).

Totaldepositionen på den nedbrudte højmoser ved søen er beregnet til 0,8 kg N/ha/år og merdepositionen er 0,2 kg N/ha/år. Den totale deposition fra den ansøgte udvidelse er i overensstemmelse med det fastlagte beskyttelsesniveau, da totaldepositionen ifølge beregninger ikke overstiger 1 kg N/ha/år.

Nærmeste mose med naturtypen skovbevokset tørvemose og nedbrudt højmoser øst for anlægget på matr. nr. 18m Nisset By, Lemming:

Tørvegrave domineret af birk, kæruld og blåtop med hængesæk af tørvemosser i de våde lavninger. Naturtypen vurderes at være nedbrudt højmoser og skovbevokset tørvemose. Dele af området kan sandsynligvis omdannes til højmoser indenfor en overskuelig fremtid og vurderes på den baggrund at være en Kategori 2 naturtype (højmoser).

Nærmeste område med nedbrudt højmosse øst for ejendommen. 4. november 2014.

Ved besigtigelsen blev der fundet:

"Blåtop, bølget bunke, Dunbirk, bredbladet dunhammer, hedelyng, klokkelyng, smalbladet kæruld, tuekæruld, alm. star, tormentil og sphagnum mosser. "

Beregninger viser at totaldepositionen på den nærmeste nedbrudte højmosse beliggende ca. 440 meter øst for anlægget er 1,0 kg N/ha/år og at merdepositionen er 0,2 kg N/ha/år. Den totale deposition fra den ansøgte udvidelse er i overensstemmelse med det fastlagte beskyttelsesniveau, da totaldepositionen ifølge beregninger ikke overstiger 1 kg N/ha/år.

Totaldepositionen på den nærmeste skovbevoksede tørvemose, som ligger ca. 370 meter øst for anlægget er 1,2 Kg N/ha/år og merdepositionen er her 0,2 kg N/ha/år. Denne del af mosen vil sandsynligvis ikke kunne gendannes til højmosse og vurderes derfor at være en kategori 3. naturtype.

Depositionen er i overensstemmelse med det fastsatte beskyttelsesniveau, da ændringen i ammoniakdepositionen ikke overstiger 1 kg N/ha/år.

Depositionsberegninger:

Der er foretaget beregninger af kvælstofdepositionen fra den ansøgte udvidelse i 7 naturpunkter i nærheden af anlægget.

Luftfoto med beregninger af depositionen i 7 naturpunkter. Tallene viser totaldeposition, samt merdepositionen ved den ansøgte udvidelse.

Nedenstående tabel viser beregningerne i de 7 punkter (punkterne 'øst' og 'Unavngivet naturpunkt 1' er ikke nævnt i vurderingen, da de to punkter ligger i naturområder, hvor der er foretaget beregninger til et punkt tættere på anlægget).

Opret naturpunkt						
Navn	Kategori ▲	Opretter	Kumulation	Ruhed	Merdeposition [kgN]	Totaldeposition [kgN]
1	2	Ansøger	Nul ejendomme	Bn	+0,1	0,3
2	2	Ansøger	Nul ejendomme	Bn	+0,2	0,7
3	2	Ansøger	Nul ejendomme	Bn	+0,2	0,8
4	2	Ansøger	Nul ejendomme	Bn	+0,2	1,0
øst	2	Myndighed	Nul ejendomme	Bn	+0,2	1,0
Unavngivet naturpunkt 1	3	Myndighed	Nul ejendomme	Bn	+0,9	4,0
5	3	Ansøger	Nul ejendomme	Bn	+0,8	3,7
6	3	Ansøger	Nul ejendomme	Bn	+0,6	2,5
7	3	Ansøger	Nul ejendomme	Bn	+0,3	1,2

Natur på eller nær udbringningsarealerne

Type	Størrelse	Navn	Bemærkning
Udbringning	4,9	1	Ok
Udbringning	6,9	2	Ok

Udbringning	16,2	3	Ok
Udbringning	23,3	4	Ok
Udbringning	2,4	5	Ok
Udbringning	0,8	7	Ok
Udbringning	1,5	8	Ok
Udbringning	43,1	11	Sø indtegnet i udbringningsareal
Udbringning	39,7	12	Sø indtegnet i udbringningsareal
Udbringning	2,2	14	Ok
Udbringning	11,5	17	Ok
Udbringning	16,7	20	Sø indtegnet i udbringningsareal
Udbringning	4,8	21	Ok
Udbringning	1,1	22	Ok
Udbringning	0,9	3A	Ok
Udbringning	3	6-0	Ok
Udbringning	41,9	13-0	Ok
Udbringning	1,9	14-1	Ok
Udbringning	0,5	18-1	Sø indtegnet i udbringningsareal
Udbringning	20,1	18-0b	Sø indtegnet i udbringningsareal
Udbringning	0,9	2-0	Ok
Udbringning	4,9	18-0a	Ok

Der kan ikke udbringes husdyrgødning i § 3 beskyttede søer. Beskyttet natur skal tages ud af udbringningsarealet i ansøgningssystemet. I alt 0,35 ha af de indtegnede udbringningsarealer er udpeget som beskyttede søer. Det er ikke tilladt at udbringe husdyrgødning på disse arealer.

VILKÅR

Der stilles ingen vilkår

6.2 LUGT

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE:

Ejendommens beliggenhed i forhold til naboer

Der er 338 meter til nærmeste enkelt liggende nabo (Hyrdemosevej 3). Denne ejendom ejes af ansøger. Nærmeste enkelt bolig som har en anden ejer ligger 347 m fra husdyrbruget (Hyrdemosevej 7). Der er 1280 meter til nærmeste samlede bebyggelse (Nisset) og 2930 meter til nærmeste byzone (Grauballe).

Generelt vedr. lugt

Forhold som kan have betydning for lugtemissionen kan være arten, antallet og størrelsen af dyr, staldindretning, ventilationsanlæggets udformning, belægningsgrad, strøelse, gødningshåndtering, fodring, drikkevandssystem samt hygiejne i stalden samt opbevaring.

I IT-ansøgningsystemet vurderes og beregnes lugt udelukkende ud fra staldanlæggene til dyrehold. Lugtgener fra opbevaringsanlæg og lugtgener ved udbringning indgår ikke i lugtberetningen og håndteres derfor ved hjælp af de generelle regler.

For alle ejendommens staldafsnit er der ud fra angivelser på lokalmiljøkortet i it-systemet beregnet afstand og retning fra anlægget til enkeltbeboelse, samlet bebyggelse og byzone.

Den korrigerede geneafstand som beregnes i husdyrgodkendelse.dk til nærmeste nabo er beregnet til 282 meter og til samlet bebyggelse og byzone er den henholdsvis 630 og 911 meter. Produktionen overholder dermed lugtgenekriterierne beregnet ud fra standard normer.

Kumulation i forhold til lugtberegning

Ved beregning af geneafstanden vedr. lugt skal der indregnes kumulation fra andre husdyrproducenter såfremt der er husdyrproducenter med mere end 75 DE indenfor en radius af 100 meter fra enkeltbeboelsen og såfremt der er husdyrproducenter med mere end 75 DE indenfor en radius af 300 meter fra samlet bebyggelse og byzone.

Der er ingen husdyrhold over 75 DE inden for de nævnte afstande.

Lugtgener ved udbringning af gylle

Alt flydende husdyrgødning udbringes med slangeudlægning og eller nedfælder. Der vælges, så vidt muligt, udbringningstidspunkter hvor fordampningen af ammoniak er mindst. Der tages, så vidt det er muligt, altid hensyn til naboer ved udbringning af husdyrgødning. Det forsøges i øvrigt, at udbringe husdyrgødningen indenfor normal arbejdstid, dog kan der i forbindelse med spidsbelastning forekomme udbringning mellem 7.00 og 22.00. Det skal dog understreges, at udbringning af gylle er vigtig for markdriften, og der vil i særlige år kunne opstå vejrmæssige forhold der betyder, at udbringningen vil foregå udenfor ovennævnte tidsrum.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Lugtgener fra staldanlæg

Lugtens udbredelse i nærområdet, afhænger bl.a. af antal og typer af husdyr og geografisk placering.

Det vurderes, at godkendelsen ikke vil medføre væsentligt øgede lugtgener for naboejendomme, nærmeste nabobeboelse uden landbrugspligt, samlede bebyggelse og nærmeste byzone. Vurderingen bygger på beregningerne af lugt som er foretaget i husdyrgodkendelse.dk. Alle genekriterier er overholdt.

Lovens minimumskrav til afstande til nærmeste beboelse, bebyggelse og byzone er overholdt. Kommunen vurderer på den baggrund, at lugt fra staldene ikke vil give væsentlige gener for naboerne.

Lugtgener fra opbevaringsanlæg

Der sker ingen ændringer af bedriftens opbevaringsanlæg. Den øgede gødningsproduktion afsættes til en anden ejendom eller til biogasanlæg.

Lugtgener fra udbringning af husdyrgødning

Der vil forekomme ammoniakfordampning og lugtgener fra marker, hvor der er udbragt gylle. Omfanget afhænger af vejrforhold (temperatur, vindforhold og evt. nedbør). Udbringning af flydende husdyrgødning skal ske med nedfælder eller ved

forsuring af gyllen inden udbringning på sort jord og i græsmarker. Udbringning med nedfælder, minimerer lugtgenerne.

Med den beskrevne teknik og praksis minimeres ammoniakfordampning kraftigt ved udbringning af gyllen.

Der udbringes gylle tæt på Grauballe By. Der gælder generelt, at der ikke må udbringes gylle inden for 200 m til byzone på lørdage og søn-, helligdage. Dette gælder for mark nr. 18-0a.

Det vurderes, at når de generelle regler i husdyrgødningsbekendtgørelsen - og vilkår for afgørelsen er overholdt, vil udbringningen af husdyrgødning ikke medføre lugtgener ud over hvad man må forvente, når man bor i landzone, hvor der drives landbrugserhverv.

VILKÅR

Der stilles ingen vilkår

6.3 FLUER OG SKADEDYR

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE:

Der holdes generelt en god hygiejne i staldene og ved foderopbevaringen, så tiltrækningen af skadedyr minimeres.

Fluegener minimeres ved at der bruges rovfluer i staldene. På denne måde forekommer der ikke store skadedyrsgener fra stalden i nudriften. For at holde skadedyrsniveauet på et minimum, fortsætter det forebyggende arbejde og det forventes derfor ikke at der vil optræde flere gener efter udvidelsen.

Bekæmpelse af rotter og andre skadedyr foregår i samarbejde med en professionel skadedyrsbekæmper og efter retningslinjerne fra Statens Skadedyrslaboratorium.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

I forbindelse med dyreholdet kan der forekomme gener fra skadedyr (rotter, mosegrise m.v.), som skal afhjælpes, samt gener fra fluer, som skal bekæmpes effektivt.

Silkeborg kommune vurderer, at der kan være en risiko for opformering af fluer og andre skadedyr. Det er derfor vigtigt at der opretholdes en god hygiejne, og daglig rengøring er en væsentlig parameter til bekæmpelse af fluer. Desuden er det vigtigt, at der foretages biologisk bekæmpelse af fluer i gyllekanalerne i alle staldafsnit.

Den lille stueflue kan sprede sig op til 1 km fra udklækningsstedet, men plagen er dog størst inden for en lille halv kilometer. Ejeren af husdyrbruget har pligt til at bekæmpe fluer, og den grundlæggende kendsgerning er:

Et husdyrbrug kan ikke producere fluer, hvis larverne ikke kan finde føde dvs. frisk, fugtig gødning.

En ordentlig staldhygiejne er en væsentlig forudsætning for en succesfuld bekæmpelse af fluerne. Den vigtigste forholdsregel er, at holde husdyrbruget ren for gødnings- og foderrester. Foder- og gødningsrester er ideelle udklækkesteder for fluer, som kan udvikle sig til enorme flueforekomster, der ikke kan bekæmpes biologisk.

For at sikre, at der ikke opstår fluegener stilles der vilkår om biologisk fluebekæmpelse i alle staldafsnit.

Bemærk at retningslinjerne fra Statens Skadedyrslaboratorium opdateres 1 gang årligt.

VILKÅR

Der stilles ingen vilkår

6.4 TRANSPORT

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE:

Udviklingen i antallet af forskellige typer transport ses af tabel 6.4.1 nedenfor. Til og frakørselsveje er anført på situationsplanen bilag 2.

Tabel 6.4.1 Oversigt over transporttyper og over antallet af transporter før og efter udvidelsen.

Transporter	Før udvidelse	Efter udvidelse
Levering af foder	22	25
Afhentning af dyr	47	63
Udbringning husdyrgødning	250	333
Dieselolie	7	7
Afhentning af døde dyr	52	52
Affald	26	26
Andet/diverse	50	50
Transporter i alt	454	556

Generelt:

Arbejdskørsel til og fra produktionen sker ad Hyrdemosevej. Hovedparten af transporterne udgøres af transporter med levering af smågrise og afhentning af slagtesvin til slagt, husdyrgødning og foder. Transporterne med husdyrgødning og korn er sæsonbetinget, mens levering og afhentning af svin sker ugentligt.

Transporterne vil primært foregå indenfor normal arbejdstid 6-18. Alle grænser for tilladelig støj vil blive overholdt og der vil kun i meget få tilfælde opstå gene fra transport.

På dage med gyllekørsel og kornkørsel er der en rimelig stor trafik med deraf følgende støjgener. Det tilstræbes, at kørslen bliver holdt på hverdage i normal arbejdstid, men i højsæsonen vil der være øget trafik på- og omkring ejendommen udenfor de anførte tidspunkter.

Da en del af trafikken er begrænset til enkelte af årets dage og da der kun er spredt bebyggelse i området omkring ejendommen vurderes det, at transporter ikke vil give anledning til væsentlige gener for omkringboende.

Gylletransporter til de beholdere der ikke er på ejendommen sker i perioden 1. oktober til 1. februar

Transportveje for udbringning af husdyrgødning fremgår af bilag 6.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Transport med gylle til udspretningsarealerne foregår med gyllevogn. Langt størstedelen af de nye transporter vil være kørsel med husdyrgødning til markerne. Transporter med gylle passerer ikke gennem byer eller landsbyer, da udbringningsarealerne ligger tæt på husdyrbruget.

Det vides ikke hvilke transporttyper der benyttes til husdyrgødning der afsættes til 3. mand eller biogas. Hvis gyllen skal transporteres længere end 10 km, så vil der være en gevinst i at transportere gyllen i lukkede vogne med lastbil. Denne type transport, vil ikke være til større gene end normale lastvognstransporter. Det er også billigere, at transportere gylle med lastbil end med traktor og vogn når man skal længere end 10 km.

Silkeborg kommune vurderer, at transport til og fra husdyrbruget ikke vil være til væsentlig gene for nabobeboelser og omgivelserne i øvrigt, når de til enhver tid gældende regler overholdes.

Det vurderes, at transport til og fra ejendommen kan ske uden, at der opstår farlige situationer. Oversigtsforholdene vurderes, at være gode og de ruter der benyttes til transporter betragtes som mindre befærdede.

VILKÅR

Der stilles ingen vilkår

6.5 STØJ FRA ANLÆGGET OG MASKINER

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE:

På ejendommen er der bl.a. støj fra staldventilation, indblæsning af foder i silo, brug af kompressor og traktor-/lastbiltransport.

Eftersom der er ventilatorer i ventilationsafkast, kan der observeres støj fra disse i nærheden af staldene. Støjniveauet vil dog være minimalt, da motorerne i ventilatorerne er placeret i den nederste del af afkastene. Det forventes, at alle ventilatorer opfylder de nugældende krav mht. til støj.

Kompressor står i maskinhuset og det vurderes at der ikke vil være støjgener udenfor ejendommen.

Støj fra transport vil primært komme fra lastbiler med levering af foder, gylletransport, levering og afhentning af svin samt afhentning af døde dyr. Herudover vil der være transporter med traktor ved udbringning af gylle og andet markarbejde.

Alle grænser for tilladelig støj vil blive overholdt og der vil kun i meget få tilfælde opstå støjgene fra transporterne.

I det omfang det er muligt, vil alle støjende aktiviteter blive lagt indenfor normal arbejdstid. Dog kan der forekomme afvigelser i forbindelse med levering og afhentning af dyr, foder og husdyrgødning.

Alle generelle krav vedr. støj vil blive overholdt. Sammenholdt med ejendommens placering vurderes det ikke at være nødvendig med specielle tiltag for at sikre omkringboende mod støjgener.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Silkeborg Kommune vurderer, at støjafgivelsen fra husdyrbrugets produktionsanlæg generelt vil være lavt.

Eventuel støj fra bedriftens interne transporter samt støj fra de forskellige transporter til og fra anlægget, må forventes at blive mere hyppigt forekommende i takt med, at antallet af transporter øges i forbindelse med produktionsudvidelsen, se tabel 6.4.1.

Silkeborg Kommune vurderer dog, at støjen fra produktionsanlægget med tilknyttede aktiviteter generelt ikke vil give anledning til væsentlige støjgener ved de omkringliggende nabobeboelser, i det de fleste støjkilder er placeret indendørs eller er placeret hensigtsmæssigt i forhold til naboerne.

VILKÅR

Der stilles ingen vilkår

6.6 STØV FRA ANLÆG OG MASKINER

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE:

Der vil være støv fra dyrene, dog ikke i et omfang, så det opleves udenfor staldene. Støvet minimeres som følge af omhyggelig management.

Der vil ikke være støvgener i forbindelse med daglig håndtering af foder, da det foregår i et lukket system.

I forbindelse med høst og indblæsning af korn i siloen, kan der forekomme støvgener.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Silkeborg Kommune vurderer, at der ikke vil opstå væsentlige støvgener med udvidelsen af dyreholdet. Dog henvises der til god landmandspraksis, at al transport til og fra bedriften skal, for at begrænse støvgener, foregå ved hensynsfuld kørsel, samt at alle aktiviteter på bedriften planlægges, herunder også levering og udkørsel, således at omgivelserne påvirkes mindst muligt.

Såfremt der modtages klager over støvgener, vil kommunen lave en mere konkret vurdering og evt. stille mere specifikke krav for at undgå støvgener.

VILKÅR

Der stilles ingen vilkår

6.7 LYS

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE:

Der vil ikke være gener fra staldenes indendørs belysning, da det vil være slukket om natten.

Der er udendørsbelysning ved stuehuset, ved staldindgangen og ved rampen. Denne belysning vil ikke være tændt om natten.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Silkeborg Kommune vurderer, at anvendelsen af lys i forbindelse med husdyrbrugets produktionsanlæg ikke vil være til væsentlig gene for nabobeboelser og omgivelserne i øvrigt. Der er 300 m til nærmeste nabo og lyset er slukket om natten.

VILKÅR

Der stilles ingen vilkår

7 PÅVIRKNING FRA AREALERNE

7.1 PÅVIRKNING AF SØER, VANDLØB OG FJORDE

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE:

Faktaboks 7.1.1 - overfladevand

Udspretningsareal	Silkeborg Kommune	248,75 ha
Gylleaftaler	Silkeborg Kommune	0 ha
Dyretryk		1,14 DE/ha
Sædsifte	Reference	S2/S4
Ekstra efterafgrøder	Ja	5 %
Husdyrgødning	Kvælstoftilførsel	26.950 kg N/år
	Fosfortilførsel	6562,3 kg P/år
	Dyreenheder	283,03 DE
Kvælstofudvaskning (overfladevand)	DE _{reel}	1,14 Kg N/år
	Samlet	49,1 kg N/ha
	Bidrag fra husdyrgødning	1,5 kg N/ha
Reduktionspotentiale		62,5 %
Fosforbudget	Overskud	4,3 kg P/ha
Slutrecipienter	Randers Fjord	

Påvirkning af søer, vandløb og fjorde

Til ejendommen Hyrdemosevej 5 hører i alt 248,75 ha ejede og forpagtede udbringningsarealer og 0 ha aftalearealer. Alle udbringningsarealerne ligger i Silkeborg Kommune.

I ansøgt drift udbringes der husdyrgødning fra i alt 283,03 DE.

Udbringningsarealernes placering fremgår af oversigtskort (bilag 1). Dyretrykket på arealerne er på 1,14 DE./ha. Der er et fosforoverskud på arealerne på 4,3 kg P i den nyeste version af ansøgningen.

Kommunen har vurderet alle arealer i forhold til udvaskning med overfladevand i nedenstående.

Der anvendes referencesædskifte på alle arealer. Der er anvendt 5 % ekstra efterafgrøder udover Plantedirektoratets krav. Silkeborg Kommune har lavet en beregning, hvor der anvendes reduceret kvælstofnorm (skema 89059) på 4 %. Begge virkemidler kan hver for sig gøre, at ansøgningen overholder de krav der er til udvaskning af kvælstof til grundvand. Der stilles vilkår om brug af ekstra efterafgrøder eller reduceret kvælstofnorm, da det er anvendt som virkemiddel.

Alle udbringningsarealerne og alle aftalearealerne afvander via Gudenåen til Randers Fjord.

Ansøger har oplyst at alle markerne på nær mark 18-0a og 2-0 er drænedede.

Kvælstof og fosfor fra husdyrgødning

Af gødningsregnskabet fremgår mængden af produceret, tilført og fraført husdyrgødning på denne bedrift. Den totale mængde husdyrgødning der udbringes på de ejede og forpagtede arealer fremgår af tabel 7.1.1 nedenfor. Der afsættes 130,1 DE til udbringning hos 3. mand eller biogas. Det svarer til 12.910,7 kg N og 3026 kg P.

Tabel 7.1.1 – Total mængde husdyrgødning i ansøgt drift udbragt på ejede og forpagtede arealer.

Anlæg	Gødningstype	Kg N	Kg P	DE
Hyrdemosevej 5	Svinegylle	26.950	6562,3	283,03
Total		26.950	6562,3	283,03

Med et udbringningsareal på 248,75 ha er det samlede dyretryk på ejede og forpagtede arealer 1,14 DE/ha i ansøgt drift.

Kommunens bemærkninger og vurdering

Ca. 244,37 ha af de ejede og forpagtede udbringningsarealer ligger i oplandet til Alling Sø som er en del af Gudenåens vandsystem med udløb i Randers Fjord, hvor der indgår internationale beskyttelsesområder. Ca. 4,9 ha afvander til Tange Sø. Som også er en del af Gudenåsystemet med udløb i Randers Fjord.

Vandløb

Vandløb anses generelt ikke for at være følsomme overfor tilførsel af næringsstoffer. Direkte afstrømning af husdyrgødning kan skade levevilkårene for flora og især fauna i vandløbene. Nogle af arealerne ligger vandløbsnært, men der indgår ikke skrånende arealer direkte mod vandløb eller andre fysiske transportveje

for husdyrgødning fra udbringningsarealerne. Det vurderes, at der ikke er væsentlig risiko for påvirkning af vandløbene med husdyrgødning.

Tange Sø

Søbeskrivelse og oplandskarakteristik

Tange Sø er med 5,41 km² en efter danske forhold meget stor sø. Den ligger med areal i både Silkeborg-, Viborg og Favrskov kommuner. Søen er opstået i forbindelse med opstemning ved anlæggelse af Tangeværket i årene 1918-21. Søen ligger i Gudenåens hovedløb og modtager primært vand fra denne og i mindre omfang fra Tange Å og Borre Å. Derudover løber flere små vandløb til søen. Fra Tange Sø strømmer Gudenåen videre til Randers Fjord.

Søen har et oplandsareal på 1790 km², hvoraf 67 % er dyrket. Resten består primært af skov (17 %), natur, andre vandområder og befæstede eller bebyggede arealer. Søen er ikke omfattet af Natura 2000 eller fredninger.

Søen er karakteriseret som søtype 9 i den statslige vandplanlægning, hvilket vil sige en kalkrig, ikke brunvand, fersk, lavvandet sø. Middeldybden er 2,8 m, maks. dybden er godt 6 m, og vandets opholdstid (den tid det tager at skifte alt vandet i søen ud) er ca. 10 dage.

Målsætning

I den statslige vandplan for Randers Fjord er Tange Sø målsat med et godt økologisk potentiale og et krav til den øvre grænse for klorofyl for lavvandede søer på 25 µg/l. Klorofyl er det kvalitetskrav, som anvendes i vandplanen som udtryk for vandets kvalitet og indholdet af svævealger i søvandet. Det er svævealger som fx blågrønner, der gør søvandet uklart i de fleste søer. Algevæksten i søer er primært forårsaget af plantenæringsstofferne kvælstof og fosfor. I vandplanen er fastsat et niveau for støtteparametrene fosfor og kvælstof på henholdsvis 0,07 mg P/l og 0,96 mg N/l. Tange Sø er målsat som badevandsområde i kommuneplanen for Silkeborg Kommune. Miljømålet og badevandsmålsætningen anses ikke for at være helt opfyldt, men indvandring af vandremuslingen i Gudenå-systemet har ført til en forbedring af vandets gennemsigtighed.

Tilstand

Det fremgår af redegørelsen til vandplanen, at Tange Sø har et klorofylindhold på 14,5 µg/l (sommergennemsnit), men at søen tilhører en kategori af søer med et lavt klorofylindhold, hvor klorofylindholdet ikke er repræsentativt for søens tilstand, og søen derfor ikke opfylder god tilstand.

Tange Sø er gennem flere årtier blevet forurenede med næringsstoffer og organisk materiale. Der er gjort en stor indsats i oplandet til søerne i Gudenå-systemet for at formindske udledningen af næringsstoffer fra renseanlæg og dambrug. Effekten af disse tiltag er dog ikke slået helt igennem ved Tange Sø, bl.a. fordi de opstrøms liggende søer endnu ikke har opnået en stabil miljøtilstand. Den reducerede fosfortilførsel har ført til et fald i søvandets fosforkoncentration fra 0,20 mg P/l i 1980-81 til 0,127 mg P/l i 2002. Faldet kvælstofkoncentrationen er derimod lavt – fra 1,8 mg N/l i 1980-81 til 1,6 mg N/l i 2002. Klorofylkoncentrationen er i samme periode faldet fra 69 µg/l til 48 µg/l, og der er en sket en svag forbedring af sigtdybden (fra 0,8 m i 1980-81 til 1,1 m i 2002). Ved vegetationsundersøgelsen i

Tange Sø i 2002 blev der registreret 11 arter af undervandsplanter, og dybdegrænsen for rodfæstede planter i søen blev målt til 1,5 m.

Badevandsmålsætningen anses ikke for opfyldt, fordi der kan optræde perioder om sommeren, hvor blågrønalg forhindrer en tilfredsstillende badevandskvalitet.

Belastning og indsatsbehov

Belastningen til søen kommer fra et meget stort opland, og miljøet i søen er meget påvirket af Gudenåen, som tilfører store vandmængder og næringsstoffer fra det åbne land, rensningsanlæg, dambrug, regnvandsudledninger og spredt bebyggelse. Ifølge vandplanen forudsættes en indsats ved baseline i 2015 på 1248 kg P/år på grund af allerede planlagte eller gennemførte tiltag. Belastningen ved baseline i 2015 er opgjort til 36,9 tons fosfor.

Ifølge vandplanen synes der ikke at være behov for yderligere indsats overfor den eksterne belastning for at opfylde miljømålet, når indsatsen frem mod 2015 og tiltag i opstrøms liggende søer medregnes. Det vurderes dog ud fra de foreliggende data, at der er en intern belastning i søen, som vil hindre målopfyldelse i 2015. Datagrundlaget er utilstrækkeligt til at vurdere, om det er relevant at restaurere søen. Det fremgår, at der skal foretages en nærmere vurdering af søens tilstand, når det er klarlagt, hvordan en løsningsmodel for passage ved søen skal udformes.

Af retningslinje 35 i vandplanen fremgår, at kvalitetsmålet for badevand er, at alt badevand ved udgangen af 2015 i det mindste skal være klassificeret som tilfredsstillende.

Silkeborg Kommune vurderer, at det med den aktuelle fosforkoncentration i søen (2002-data) er væsentligt at sikre, at der ikke er væsentlig risiko for yderligere tilførsel af fosfor, idet der er behov for at få den interne belastning bragt under kontrol. Dette vil blive lagt til grund ved administration af husdyrområdet, indtil der er skabt klarhed over den fremtidige passage ved Tange Sø. Samme vurdering med hensyn til fosfor anlægges af hensyn til at sikre en tilfredsstillende badevandskvalitet.

Udvidelsen er beregnet til at overholde beskyttelsesniveau i husdyrgodkendelse.dk. Der er et fosforoverskud på 4,3. Silkeborg Kommune har vurderet at mark 18-0a, som er den eneste i oplandet til Tange Sø, ikke har en særlig risiko for tab af fosfor til vandmiljøet som kræver at marken placeres i en anden fosforklasse.

Det vurderes, at der med det konkrete projekt indenfor de i husdyrloven og husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen fastlagte niveauer for beskyttelse ikke er risiko for at ændre tilstanden i Tange Sø med hensyn til vandkvalitet og rekreative interesser (badevandsmålsætning).

Alling Sø

Alling Sø er 41 ha stor. Søen ligger sydvest for Grønbæk i Silkeborg kommune som den mellemste af de tre søer i Hinge/Alling Å-systemet. Hovedparten af vandforsyningen kommer fra Hinge Sø via Hinge Å, og derudover løber flere små

vandløb til søen. Via Alling Å strømmer vandet videre til Gudenåen, Tange Sø og Randers Fjord.

Søen har et oplandsareal på 133 km², hvoraf 81 % er dyrket. Resten består primært af skov (8 %) og befæstede eller bebyggede arealer (4 %). Søen er ikke omfattet af Natura 2000, badevandsinteresser eller fredninger.

Søen er karakteriseret som søtype 9 i den statslige vandplanlægning, det vil sige en lavvandet, naturlig næringsrig alkalisk sø. Middeldybden er 1,6 m, maks. dybden er 2,2 m, og vandets opholdstid (den tid, det tager at skifte alt vandet i søen ud) er ret kort, ca. 3,7 dage.

Målsætning

I den statslige vandplan for Randers Fjord er Alling Sø målsat med god økologisk tilstand og et krav til den øvre grænse for klorofyl for lavvandede søer på 25 µg/l. Klorofyl er det kvalitetskrav, som anvendes i vandplanen som udtryk for vandets kvalitet og indholdet af svævealger i søvandet. Det er svævealger som fx blågrønalger, der gør søvandet uklart i de fleste søer. Algevæksten i søer er primært forårsaget af plantenæringsstofferne kvælstof og fosfor. Miljømålet er ikke opfyldt, og den økologiske tilstand er karakteriseret som dårlig.

Tilstand

Det fremgår af redegørelsen til vandplanen, at Alling Sø har et klorofylindhold på 130 µg/l (sommergennemsnit), hvilket er langt højere end målet på 25 µg/l. Vandet har en gennemsigtighed på blot 0,5 m. Der er ikke sket en udvikling i søen i perioden fra seneste undersøgelse i 2005 til forrige undersøgelse i 1999. I 2003 blev der lavet en undersøgelse af undervandsvegetationen i søen. Der blev ikke fundet nogen undervandsplanter og kun spredt forekomst af flydebladsplanter.

Alling Sø er gennem flere årtier blevet forurenede med næringsstoffer og organisk materiale. Der er gjort en stor indsats for at formindske udledningen af næringsstoffer fra renseanlæg og spredt bebyggelse i oplandet. Effekten af disse tiltag er dog ikke slået igennem på miljøtilstanden, bl.a. fordi belastningen fortsat er for høj og på grund af frigivelse af tidligere udledt fosfor fra søbunden. Vandkvaliteten afhænger i høj grad også af forholdene i Hinge Sø, som ligger opstrøms Alling Sø.

Belastning og indsatsbehov

Belastningen til søen kommer fra et ganske stort opland. I vandplanen er belastningen ved den såkaldte baseline i 2015 opgjort til 5,12 tons fosfor pr. år. Der er behov for yderligere indsats overfor den eksterne belastning for at opfylde miljømålet. Vandplan-indsatsen er opgjort til i alt 1,119 tons fosfor pr. år, som blandt andet skal ske ved etablering af fosfor-vådområder. Silkeborg Kommune har meddelt påbud om rensning for fosfor til alle de ejendomme i oplandet, som udleder utilstrækkelig rensede spildevand til Alling Sø.

På baggrund af den aktuelle miljøtilstand, vandplanens indsatsprogram og Silkeborg Kommunes spildevandsindsats er det Silkeborg Kommunes vurdering, at risiko for yderligere tilførsel af fosfor til Alling Sø skal undgås.

Udvidelsen er beregnet til at overholde beskyttelsesniveau i husdyrgodkendelse.dk. Der er et fosforoverskud på 4,3. Silkeborg Kommune har vurderet at, placeringen af marker i fosforklasse i ansøgningsystemet svarer til den risiko der er for hvert enkelt udbringningsareal.

Det vurderes, at der med det konkrete projekt indenfor de i husdyrloven og husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen fastlagte niveauer for beskyttelse ikke er risiko for at ændre tilstanden i Alling Sø med hensyn til vandkvalitet og rekreative interesser (badevandsmålsætning).

Randers Fjord

Kystvandene tilknyttet Hovedvandoplandet Randers Fjord omfatter selve Randers Fjord inklusiv kystvandet umiddelbart ud for indsejlingen til Randers Fjord samt Grund Fjord. Kystvandene er opdelt i 3 særskilte vandområder: Randers Fjord fra Randers til Mellerup, Randers Yderfjord og Grund Fjord. Randers Yderfjord har et vandområdeareal på 18,2 km² og et oplandsareal på 3255 km². Randers Fjord fra Randers til Mellerup har et vandområdeareal på 6,2 km² og et oplandsareal på 3150 km². Grund Fjord har et vandområdeareal på 1,9 km² og et oplandsareal på 266 km². I alt er fjorden 26,3 km² stor med et oplandsareal på 6671 km².

Dele af Randers Fjord er en del af EF-fuglebeskyttelsesområde, EF-habitatområde og Ramsar-område. Fra Uggelhuse er Randers Fjord en del af EF-habitatområde nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Fra Mellerup og til Udbyhøj er fjorden en del af EF-fuglebeskyttelsesområde nr. 15 og Ramsar-område nr. 11.

De marine områder af Randers Fjord, som omfatter Randers Yderfjord, Randers Fjord fra Randers til Mellerup og Grund Fjord, er omfattet af miljømålet "god økologisk tilstand" i Vandplan 2010-2015 for hovedvandopland Randers Fjord.

Grund Fjord og den inderste del af Randers Fjord er udlagt med generel målsætning i Regionplan 2005 for Århus Amt. Fra Uggelhuse og til Udbyhøj har fjorden skærpet målsætning i Regionplan 2005. Målsætningen for Randers Fjord er ikke opfyldt, idet miljøtilstanden er kraftigt påvirket af for store tilførsler af næringsstoffer til fjorden og dens opland.

Ifølge vandplanen er landbrugsaktiviteter den dominerende årsag til påvirkning af Randers Fjord med kvælstof (66 %). Fosfor fra det åbne land udgør 77 % af den samlede belastning, men bidraget er ikke opsplittet på landbrug og andre diffuse kilder, som det er tilfældet for kvælstof. Ifølge vandplanen tilføres Randers Fjord i alt ca. 3500 tons kvælstof og ca. 100 tons fosfor årligt som gennemsnit for perioden 2005-2009. Silkeborg Kommune har ikke kendskab til nyere opgørelser.

Der er ikke målopfyldelse for miljøkvaliteten i Randers Fjord, idet dybdegrænsen for ålegræs i Randers Yderfjord ikke er opfyldt, og observationer af iltsvind/trådalger/bundfauna mv. i de resterende områder af fjorden ikke understøtter målopfyldelse.

Indsatsprogrammet i vandplanen med hensyn til påvirkning af Randers Fjord er et krav om en reduktion af kvælstoftilførslen på 460 tons/år. Specifikke tiltag over for husdyrbrug indgår ikke i indsatsprogrammet for kvælstof. Der er ikke angivet en

indsats for fosfor, men i vandplanen anføres, at der er behov for at sikre en fortsat progressiv reduktion af fosforpåvirkningen af kystvandområderne fra diffuse kilder (herunder især landbruget) og punktkilder. Belastning med kvælstof og fosfor fra spildevand og landbrugsarealer i Silkeborg Kommune er medvirkende årsag til, at målsætningen ikke er opfyldt.

Oplandet til Randers Fjord er af staten udpeget som opland til meget kvælstof-sårbart Natura 2000-vandområde.

Den del af oplandet til Randers Fjord, som ligger indenfor Silkeborg Kommune, er på Statens kortværk registreret som opland til Natura 2000-område, der er overbelastet med fosfor.

Kvælstof

Ifølge sårbarhedskortlægningen i forbindelse med husdyrgodkendelsesloven er Randers Fjord et meget sårbart område med hensyn til belastning med kvælstof.

Miljøstyrelsen har netop offentliggjort et opdateret nitratklassekort for hele landet. Heraf fremgår det, at alle arealer til Hyrdemosevej 5 ligger i nitratklasse II.

Kvælstoftilbageholdelsen er på 51 – 75 % i på områder i nitratklasse II. Dette medføre ifølge det generelle beskyttelsesniveau, at der skal stilles kvælstof-krav på de ansøgte arealer. Kravet stilles så det svarer til en reduktion i dyretrykket på markerne til 0,91 DE/ha. Det er frit for ansøger at vælge virkemidler for at opnå denne reduktion. Der er indsat 5 % ekstra efterafgrøder i ansøgningen, og her viser beregningerne at kravet er overholdt. Alternativt kan kvælstofnormen sættes ned med 4 %. Der er lavet en scenarieberegning, og den viser, at en reduktion af kvælstofnormen med 4 % også kan bruges til at overholde kravet.

Habitatvurdering for Randers Fjord

EU's habitatdirektiv er i Danmark udmøntet i miljømålsloven. Ifølge habitatdirektivets artikel 6 kan kommunen ikke give tilladelse til et projekt, som vurderes at ville skade et internationalt naturbeskyttelsesområde, og ifølge artikel 12 om strengt beskyttede arter må kommunen ikke give tilladelse til noget, der kan beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder for de arter, der er omfattet af direktivets bilag IV.

Habitatområdet Randers Fjord er i nitratklassekortlægningen i husdyrgodkendelseslovgivningen klassificeret som meget sårbart. Ifølge basisanalysen for området i forbindelse med vandplanlægningen i henhold til miljømålsloven er Randers Fjord overbelastet med kvælstof, og kvælstofbelastning anses for at være en trussel imod at opnå gunstig bevaringsstatus.

Kommunen skal foretage en vurdering af, om det ansøgte projektet kan medføre skade på habitatområdet Randers Fjord som følge af nitratudvaskning.

Påvirkning fra projektet i kumulation med andre projekter - Udvikling i husdyrtrykket

Udtræk for det centrale husdyrregister (CHR) viser, at det samlede antal af dyreenheder inden for oplandet til Randers Fjord siden 2007 generelt har været faldende. Etableringer og udvidelser af husdyrbrug er således blevet modsvaret af nedlæggelser af andre husdyrbrug. Kommunens øvrige viden om ophørte

husdyrbrug og meddelte tilladelser/miljøgodkendelser, som endnu ikke er udnyttede, giver ikke anledning til justering af udviklingstendensen for husdyrtrykket i oplandet. Det vurderes endvidere, at andre kilder til nitratudvaskning, fx ny bebyggelse og dambrug, ikke har givet anledning til en øget nitratudvaskning fra det aktuelle opland siden 1. januar 2007.

Da dyretrykket og den samlede nitratudvaskning fra Gudenå-oplandet til Randers Fjord har været faldende siden 2007 vurderes det, at det ansøgte i kumulation med andre husdyrprojekter (andre projekter) i oplandet ikke vil have en skadevirkning på det aktuelle Natura 2000 område, og at det generelle beskyttelsesniveau vil være tilstrækkeligt for at sikre, at der ikke sker en væsentlig påvirkning af habitatområdet, Randers Fjord.

Påvirkning fra projektet i sig selv

Randers Fjord er klassificeres som et meget sårbart vandområde, da fjorden kan karakteriseres som et lukket bassin med ringe vandudskiftning. Fjorden omfatter habitat-naturtypen flodmundinger (naturtype nr. 1130). Da der er tale om et meget sårbart vandområde, skal nitratudvaskningen fra det samlede husdyrbrug være mindre end 1 % af den samlede nitratudvaskning til fjorden (fra Gudenå-oplandet), for at det uden rimelig videnskabelig tvivl kan udelukkes, at projektet ikke medfører skadesvirkninger på habitatområdet.

Der udbringes ca. 26.950 kg N på de 248,75 ha. Udvasning med overfladevand er beregnet i det digitale ansøgningsssystem til 49,1 kg N pr. ha.

Der udvaskes 12.289 kg N pr. år i ansøgt drift. Kvælstofreduktionspotentialt for udspretningsarealerne er skønnet til 62,5 % (i gennemsnit). Den mængde kvælstof der udvaskes til Randers Fjord er derfor 4916 kg N/år. Heraf udgør bidraget fra husdyrgødning ca. 1,5 kg N/ha. Det samlede bidrag fra husdyrgødning er altså lig 423,8 kg N pr. år. Ifølge vandplanen tilføres Randers Fjord i alt ca. 3500 tons kvælstof som gennemsnit for perioden 2005-2009. Den samlede tilførsel af kvælstof fra Gudenå-oplandet vurderes at være ca. 2.919 tons kvælstof. Det ansøgte projekt bidrager således maksimalt med **0,005 %**. Da projektet bidrager med under 1 % af den samlede nitratudvaskning via Gudenåsystemet vurderes det, at det ansøgte ikke i sig selv vil have en skadevirkning på habitatområdet Randers Fjord.

Det er Silkeborg Kommunes samlede vurdering, at det ansøgte projekt ikke vil medføre en skadesvirkning på Natura 2000-området Randers Fjord, hverken i sig selv eller i kumulation med andre planer og projekter.

Fosfor

Fosforoverskuddet er i version 4 af ansøgningen beregnet til at være på 4,3 kg P/ha/år på de ejede arealer i ansøgt drift. Det svarer til et samlet fosforoverskud på ca. 1071,9 kg P pr. år på de ejede arealer i oplandet til Randers Fjord med den producerede mængde husdyrgødning.

Silkeborg Kommune har vurderet alle udbringningsarealer for tabsrisiko for fosfor. For at afgøre, om et areal er drænet eller ej, har kommunen anvendt kortmateriale fra Hedeselskabet, luftfotos (ortofoto) og høje og lave målebordskort. Ved vurderingen er lagt vægt på arealernes beskaffenhed med hensyn til jordbundstype, nærhed til vandløb, skrånende partier mod vandløb/sø, dræning og lavbund. Ved

vurderingen indgår størrelsen af det ansøgte fosforoverskud på 4,3 kg P pr. ha pr. år.

Kommunen vurderer, at der er udspretningsarealer der har forhøjet tabsrisiko for fosfor. Alle marker med forhøjet risiko for fosfortab er placeret i fosforklasser i ansøgningen. Beregninger i ansøgningssystemet viser, at ansøgningen overholder beskyttelsesniveauet. Silkeborg Kommune vurderer derfor, at der ikke er risiko for at Randers Fjord påvirkes væsentligt med fosfor med det ansøgte.

Kommunen har beregnet via www.husdyrgodkendelse.dk, at det samlede fosforoverskud for bedriften ikke må overstige 4,4 kg pr. ha. Dette er overholdt med de ansøgte 4,3 kg P/ha/år.

Konklusion overfladevand

EU's habitatdirektiv er i Danmark udmøntet i Miljømålsloven. Ifølge habitatdirektivets artikel 6 kan kommunen ikke give tilladelse til et projekt, som vurderes at ville skade et internationalt naturbeskyttelsesområde, og ifølge artikel 12 om strengt beskyttede arter må kommunen ikke give tilladelse til noget, der kan beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder for de arter, der er omfattet af direktivets bilag IV. Udvaskning af kvælstof og fosfor fra de ansøgte udbringningsarealer vil efter kommunens vurdering jf. ovenstående ikke kunne medføre en væsentlig påvirkning af Natura 2000-området Randers Fjord.

Tange Sø og Alling Sø anses ikke for særskilt kvælstoffølsomme. Da husdyrloven ikke giver mulighed for at stille vilkår for fosforoverskuddet på særlige risikoarealer, er det væsentligt, at fosforhusholdningen på bedriftsniveau er af en størrelsesorden, som sikrer tilstrækkelig beskyttelse.

På baggrund af tilpasninger i ansøgningen og en konkret vurdering af de enkelte arealer og det samlede projekt vurderes det, at der ikke er væsentlig risiko for påvirkning af vandkvaliteten i Tange Sø eller Alling Sø og dermed heller ikke af badevandskvaliteten i søen.

Ved vurderingen er der lagt vægt på nærhed til vandområderne, graden af dræning, lavbund, arealernes beskaffenhed i øvrigt og fosforoverskuddet.

VILKÅR

Påvirkning af søer, vandløg og fjorde

- 7.1.1 Der må højst udbringes 26.950 kg N pr. år og 6562,3 kg P pr. år, med organisk gødning, på de 248,75 ha udbringningsarealer som fremgår af bilag 1
- 7.1.2 Den ikke udnyttelige del af husdyrgødningen, som udbringes på de 248,75 ha udbringningsarealer, må maksimalt udgøre 6738 kg N pr. år.
- 7.1.3 På bedriften skal der hvert år være 5 % ekstra efterafgrøder, svarende til 12,5 ha – ud over de til en hver tid gældende, generelle krav om efterafgrøder. Disse efterafgrøder skal følge de samme regler som gælder for de lovpligtige efterafgrøder hvad angår artsvalg, dyrkningsperiode og kvælstofgødning. Hverken de ekstra efterafgrøder eller de lovpligtige

efterafgrøder må erstattes af 'grønne marker'. Alternativt skal afgrødernes kvælstofkvote nedsættes til 96 % af de gældende normer for hele bedriften.

7.2 PÅVIRKNING AF ARTER MED SÆRLIGT STRENGE BESKYTTELSES-KRAV (BILAG IV ARTER)

Beskyttede og sjældne arter (Bilag IV, rødliste mv.)

En række dyr og planter, der er omfattet af habitatdirektivets bilag IV kan have levested, fødesøgningsområde eller sporadisk levested på eller omkring arealerne. På baggrund af faglig rapport nr. 635 fra Danmarks Miljøundersøgelser samt kommunens øvrige kendskab vurderes det umiddelbart, at der kan være brunflagermus, langøret flagermus, sydflagermus, troldflagermus, dværgflagermus, stor vandsalamander, spidssnudet frø og markfirben.

Silkeborg Kommune har ikke kendskab til forekomst af de nævnte arter på udbringningsarealerne eller på de tilstødende naturarealer. Det vurderes, at udvidelsen ikke vil have negativ indflydelse på de nævnte arter.

Kommunen er ikke bekendt med, at der er forekomster af planter og dyr omfattet af artsfredning eller optaget på nationale eller regionale rødlistor på eller umiddelbart op til udbringningsarealerne.

7.3 KVÆLSTOF TIL GRUNDEVAND

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE:

Følgende marker ligger indenfor nitratfølsomme indvindingsområder:

1, 2, 2-0, 3, 4, 5, 7, 8, 11, 12, 13-0, 14-0, 14-1, 17, 20, 22, 6-0, 18-1, 18-0a, 18-0b.

Af ansøgningen fremgår det, at udvaskningen af nitrat fra rodzonen i ansøgt drift er:

52 mg/l for mark 1,2,3,4,5,7,8,11,17,20,22,6-0,18-1,18-0b,

54 mg/l for mark 2-0, 18-0a,

56 mg/l for mark 14-0,14-1

57 mg/l for mark 12 og 13-0

Der er ingen merbelastning i forhold til nudrift

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Naturstyrelsen har afsluttet den geologiske kortlægning for OSD Grauballe og har beregnet indvindingsoplandet til Grauballe Vandværk. Jf. kortlægningen er OSD Grauballe og indvindingsoplandet udpeget som NFI. Med baggrund i arealanvendelsen i OSD Grauballe og i indvindingsoplandet er OSD Grauballe og indvindingsoplandet også udpeget som IO (indsatsområdet mht. til nitrat).

Grauballe Vandværk indvinder fra 2 borer som er filtersat hhv. 47-53 og 77-89 meter under terræn. Indvindingen af drikkevand sker fra grundvandsmagasin

bestående af smeltevandssand, som overlejres af 10-25 meter moræneler og smeltevands. Sulfatindholdet i drikkevandet er steget fra ca. 65 mg/l i 1990 til ca. 80 mg/l i dag hvilket indikerer en stigende belastning med kvælstof i indvindingsoplandet til Grauballe Vandværk. Dette indikerer, at lerlagene over grundvandsmagasinet hvorfra der indvindes drikkevand har en begrænset udstrækning og at grundvandsmagasinet der indvindes fra er sårbart.

Da det samlede indsatsbehov for OSD Grauballe og i indvindingsoplandet til Grauballe Vandværk endnu ikke er kendt, vurderes det, at husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens minimumskrav om, at der i NFI ikke må ske en merudvaskning når udvaskningen er over 50 mg/l er tilstrækkelig til at sikre drikkevandsinteresserne i OSD Grauballe og i indvindingsoplandet til Grauballe Vandværk.

Det skal bemærkes, at der i forbindelse med udarbejdelse af indsatsplanen bliver det samlede indsatsbehov opgjort, og i den forbindelse kan det fremover blive nødvendigt at stille skærpede vilkår for udvaskning af nitrat.

VILKÅR

Der stilles ingen vilkår.

7.4 KOBBER OG ZINK

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE:

Ingen beskrivelse fra ansøger

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Flere undersøgelser og analyser i 2015 har vist, at der i flere tilfælde er konstateret stigende koncentrationer af zink i arealer, hvor der er udbragt husdyrgødning fra svin. Det skyldes tilsætning af Zink til foderet. Det samme gør sig gældende for kobber, men med den nuværende viden er regulering af kobberindhold i foderet ved hjælp af normer tilstrækkeligt til at sikre mod negativ miljøpåvirkning fra kobber (MST).

Det er særligt på sandjorde med lavt reaktionstal, at et højt zinkindhold i gyllen er problematisk.

Alle ansøgte arealer er lerjorde. Reaktionstal for jorderne er over 6. Der udbringes husdyrgødning fra både slagtesvin og smågrise. Zink kan være en særlig udfordring i de tilfælde hvor gyllen fra smågrise udgør over 40 %. I det konkrete tilfælde udgør gylle fra smågrise 13 %.

Silkeborg Kommune vurderer derfor, at der ikke vil være en væsentlig risiko for miljøpåvirkning med zink med det ansøgte projekt.

VILKÅR

Der stilles ingen vilkår

8 BEDSTE TILGÆNGELIGE TEKNIK (BAT)

Begrebet BAT

Et husdyrbrug bør til stadighed søge at begrænse forureningen ved at indføre og gøre brug af den bedste tilgængelige teknik – kaldet BAT – til at nedbringe eventuelle miljøpåvirkninger og gener fra stalde, husdyrgødningsopbevaringsanlæg m.m. Teknologier til begrænsning af ammoniakemission og lugtpåvirkning m.v. samt til bedre udnyttelse af næringsstofferne i husdyrgødningen er i stadig udvikling.

For de virksomhedstyper, der er omfattet af den europæiske godkendelsesordning om industrielle emissioner (integreret forebyggelse og bekæmpelse af forurening) i IE-direktivet, udsender EU-kommissionen såkaldte BREF-dokumenter ("BAT reference documents"), som fastlægger, hvad der må betragtes som den bedste tilgængelige teknik inden for de industrielle brancher, som IE-direktivet omfatter. I IE-direktivet er BAT defineret som: Det mest effektive og avancerede trin i udviklingen af aktiviteter og driftsmetoder, som er udtryk for en given tekniks praktiske egnethed som grundlag for emissionsgrænseværdier og andre godkendelsesvilkår med henblik på at forhindre eller, hvor dette ikke er muligt, begrænse emissionerne og indvirkningen på miljøet som helhed.

Fastlæggelse og vurdering af BAT-emissionsgrænseværdier er beskrevet i afsnit 4.1 for ammoniak og i afsnit 4.3 for fosfor.

Ud over BAT-emissionsgrænseværdierne vurderer kommunen om der anvendes BAT i forhold til følgende:

- Energi og vandforbrug
- Management
- Foder
- Opbevaring og behandling af husdyrgødning

8.1 BAT INDEN FOR ENERGI- OG VANDFORBRUG

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Energibesparende foranstaltninger

Belysning:

- Der bruges lavenergi belysning, hvor det er muligt
- Lamper rengøres jævnligt
- Lyset tændes efter behov, når der arbejdes i stalden

Korntørring:

Kornet opbevares i gastætte siloer og det nedsætter behovet for at anvende elektrisk korntørring.

Ventilation:

Der er etableret temperaturstyret ventilation, som kun kører med den styrke der er nødvendig for at ventilere staldene. Ventilatorerne rengøres jævnligt, hvilket sikrer at der ikke bruges unødigt energi pga. modstand fra støv og skidt. I den nye stald og ved løbende reparation af ventilationsanlægget i de eksisterende stalde opsættes motorer, der er energibesparende.

Overbrusning bruges til køling af dyrene i de varmeste måneder af året og nedsætter desuden ammoniakfordampning og energiforbrug til ventilation.

Pumpning af gylle:

Gyllepumper kører på timer

Vandforbrug:

Staldene bliver kontrolleret dagligt, og hvis der opstår utilsigtet og synligt vandspild vil det blive opdaget og repareret med det samme.

Der anvendes drikkepipler placeret i fodertrugene, så der er optimale forhold for adgang til vand for svinene og et lavt drikkevandspild.

Inden vask af staldene sættes stalden i blød, hvorefter stalden vaskes med højtryksrensere med koldt vand. Både iblødsætning og vask med højtryksrensere er vandbesparende.

Der bruges mindst mulig vand til overbrusning. Overbrusning bruges som køling af grisene i de varmeste måneder af året og nedsætter desuden ammoniakfordampning og energiforbrug til ventilation.

Staldanlægget vil blive gennemgået jævnligt, så utætte rør og drikkeventiler vil blive udskiftet, så snart det opdages.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Kommunen vurderer, at virksomheden overholder kravene til brug af BAT i tilstrækkeligt omfang indenfor forbrug af energi og vand ved anvendelse af de beskrevne tiltag, og ved overholdelse af de vilkår der er stillet i afsnit 4.4.

8.2 BAT INDEN FOR MANAGEMENT

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Den daglige drift er tilrettelagt ud fra principperne om godt landmandskab og ansvarlig driftsledelse, således anlægget giver anledning til mindst mulig miljøbelastning og færrest mulige gener for omgivelserne. Dette søges opnået ved reduceret vand- og energiforbrug og ved reduktion af ammoniakfordampning fra staldene.

Der foretages daglige tilsyn af bedriften og løbende vedligeholdelse af anlægget.

Vand- og energiforbrug opgøres årligt i forbindelse med regnskabet.

Logistikken i forbindelse med fodring og håndtering af dyr, er indrettet, så afstanden giver færrest muligt driftstimer.

Rengøring i og omkring bygningerne og siloer, foretages jævnligt, med henblik på at minimere risikoen for lugt og for at der ikke skal opstå uhygiejniske forhold. Den jævnlige rengøring og visuelle kontrol sikrer, at der ikke opstår ressourcspild eller uhygiejniske forhold.

Døde dyr fjernes dagligt fra staldene og placeres i container eller under kadaverkapsel, så der ikke opstår uhygiejniske forhold.

Affald bortskaffes, så vidt muligt, til genbrug.

Medicinforbruget søges minimeret ved systematisk sundhedsrådgivning med dyrlæge og der er 4-6 årlige besøg af dyrlægen, hvor besætningens generelle sundhed vurderes og hvor det enkelte dyr behandles efter behov. Herudover er der diverse rådgivningsbesøg.

Bedriftens medarbejdere uddannes løbende gennem kurser og efteruddannelse og medarbejdere er orienteret om, at ejendommen er miljøgodkendt, og hvilke vilkår der er stillet til driften i den forbindelse. Medarbejdere holdes ajour med nye krav og regler på regelmæssige personalemøder.

Alle medarbejdere er instrueret i forsvarlig håndtering af forurenende stoffer herunder gylle, kemikalier og brændstof og produktionen tilrettelægges således, at belastning af den enkelte medarbejder mindskes.

Der er lavet beredskabsplan, så forholdsreglerne i forbindelse med uheld med gylle, diesel, kemikalier eller brand er beskrevet. Medarbejderne er orienteret om indholdet i beredskabsplanen, der ajourføres årligt eller når vigtige telefonnumre ændres.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Kommunen vurderer, at kravene til management er dækkende via ansøgers beskrivelse og beredskabsplanen for ejendommen.

Ansøger oplyser, at husdyrbruget overholder den lovpligtige beholderkontrol. Der udarbejdes mark- og gødningsplan samt gødningsregnskab efter gældende regler.

Derudover er virksomheden omfattet af regler om:

- **APV (for bedrifter med ansatte)**
- **Driftsforstyrrelser og uheld**

Driftsforstyrrelser og/eller uheld kan primært ske i forbindelse med håndtering af flydende husdyrgødning, sprøjtemidler, olie m.m., samt ved brud på emballage eller beholdere, som anvendes til opbevaring af disse stoffer.

Større uheld som f.eks. brud på gylletanke søges imødegået ved sikring gennem indretning og drift og overholdelse af gældende regler for kontrol af beholdere.

En beredskabsplan, som er kendt af husdyrbrugets medarbejdere, vil kunne medvirke til at begrænse forurening og øvrige gener i forbindelse med et eventuelt uheld.

8.3 BAT INDEN FOR FODRING

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

På ejendommen er der hjemmeblandet foder. Foderet er primært sammensat af korn, soja, mineralblandinger.

Foderet er ved hjælp af foderplaner tilpasset de enkelte dyrs aktuelle behov. Derved undgås overforsyning med næringsstoffer, der vil ende som uudnyttet næringsstoffer i gyllen.

Proteinindholdet i foderet søges hele tiden reduceret og optimeret. Når proteinindholdet reduceres, vil mængden af overskudsprotein i gyllen reduceres og dermed vil der være en lavere N-udledning. Reduktion af protein i foderet sker primært ved løbende forbedring af foderkvaliteten og ved genetiske forbedringer af svinets fodereffektivitet.

Fosforindholdet i foderet søges hele tiden reduceret og optimeret. Når fosforindholdet reduceres, vil mængden af overskudsfosfor i gyllen reduceres og dermed vil der være en lavere P-udledning.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Kommunen vurderer, at bedriften lever op til BAT gennem de beskrevne tiltag. Se i øvrigt afsnit 4.3 om fodring. Der er stillet vilkår til reduktion af fosfor i gyllen og ammoniakfordampning fra slagtesvin.

8.4 BAT INDENFOR OPBEVARING OG BEHANDLING AF HUSDYRGØDNING

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Gyllebeholderne er stabile beholdere, lavet af typegodkendt beton, der kan modstå mekaniske, termiske og kemiske påvirkninger. Beholder 1 vil dog gennemgå reovering inden den tages i brug

Beholdernes bund og vægge er tætte og beskyttet imod tæring.

En gang årligt tømmes gyllebeholderne, hvorved gyllebeholderne visuelt kan kontrolleres for evt. skader.

Der foretages lovpligtigt eftersyn og vedligeholdelse, hvilket betyder at beholderne hvert 10 år bliver kontrolleret for om der skulle være tegn på begyndende utætheder.

Gyllen omrøres kun forud for udkørsel af gylle. Der er ingen stationære pumper, hvilket fjerner risikoen for tab af gylle til miljøet.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Kommunen vurderer, at bedriften lever op til BAT for opbevaring og behandling af husdyrgødning.

9 HUSDYRBRUGETS OPHØR

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Ved husdyrbrugets ophør, rengøres stalde- og gødningsopbevaringsanlæg. Evt. nedbrydning af stalde og fortank/gyllebeholder vil ske i henhold til gældende regler.

Der er ikke truffet foranstaltninger for forebyggelse af forurening ved virksomhedens ophør, da virksomheden ikke forventes lukket. Desuden vil en evt. forurening kun kunne stamme fra håndtering af gylle. Eftersom dette er lagt i faste rammer, anses det ikke for hensigtsmæssigt at foretage yderlige.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

I forbindelse med ophør skal der træffes de nødvendige foranstaltninger med henblik på at overlevere anlægget i forsvarlig miljømæssig tilstand. Der skal tilkaldes en slamsuger for at tømme gyllebeholdere samt fortank.

Anlægget skal rengøres, således at der ikke forekommer forurening herfra.

Spildevandet skal køres ud på dyrkede arealer i henhold til lovgivningen eller afleveres til Biogasanlæg. Udtjent inventar og andet metal skal leveres til produkthandleren og elektronisk udstyr skal leveres til genbrug. Andet affald skal afhændes efter miljølovens forskrifter.

Bygningsmassen skal renoveres til andre formål evt. helt udtages af landbrugsmæssig drift jf. planloven, eller helt eller delvis fjernes, hvis de ikke kan tjene til andet. I hvor stor en grad, at bygningerne fjernes, afhænger af deres tilstand og mulighed for anden udnyttelse.

VILKÅR

Der stilles ingen vilkår

BILAG

- BILAG 1. UDBRINGNINGSAREALER
- BILAG 2. SITUATIONSPLAN
- BILAG 3. FORSKRIFT FOR OLIE OG KEMIKALIER
- BILAG 4. GYLLEKØLING - BEREGNINGSGRUNDLAG
- BILAG 5. LISTE OVER NABOADDRESSER DER HØRES I SAGEN
- BILAG 6. TRANSPORTVEJE
- BILAG 7. KORT MED NATURPUNKTER HVOR DER ER BEREGNET AMMONIAK
- BILAG 8. BIOLOGISK LUFTRENSNING - FORUDSÆTNINGER